

ข้อมูลสำหรับสื่อมวลชน

ตรวจราชการจังหวัดจันทบุรี และจังหวัดตราด

การประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ครั้งที่ 1/2561 ณ จังหวัดจันทบุรี

ระหว่างวันที่ 5 – 6 กุมภาพันธ์ 2561

สารบัญ

หน้า

กำหนดการนายกรัฐมนตรี

1

ผู้ติดต่อข้อมูลพื้นที่

5

เป้าหมายการตรวจราชการ จังหวัดตราด

6

เป้าหมายการตรวจราชการ จังหวัดจันทบุรี

7

ชุมชนบ้านเป็ดใน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

9

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของอำเภอเกาะช้าง

18

เมืองจันทบุรี : ต้นแบบการสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยกิจการเพื่อสังคม

26

ธิป ศรีสกุลไวยรัก สถาปนิกอาคารศิลป์

กำหนดการนายกรัฐมนตรี

ในการเดินทางไปตรวจราชการจังหวัดตราด และจังหวัดจันทบุรี

และการประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ครั้งที่ 1/2561 ณ จังหวัดจันทบุรี

ระหว่างวันที่ 5-6 กุมภาพันธ์ 2561

วาระงานประจำวันจันทร์ที่ 5 กุมภาพันธ์ 2561

- เวลา 07.00 น. นายกรัฐมนตรีออกเดินทางจากท่าอากาศยานทหาร 2 กองบิน 6 ดอนเมือง กรุงเทพฯ ไปยังท่าอากาศยานตราด ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เพื่อไปตรวจราชการ จังหวัดตราด และจังหวัดจันทบุรี และการประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการ นอกสถานที่ ครั้งที่ 1/2561 ณ จังหวัดจันทบุรี ระหว่างวันที่ 5-6 กุมภาพันธ์ 2561
- เวลา 09.00 น. นายกรัฐมนตรีเยี่ยมชมศูนย์การเรียนรู้พิพิธภัณฑ์บริหารจัดการน้ำและป่าชายเลนชุมชน บ้านเปรี๊น ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด
- เวลา 11.45 น. นายกรัฐมนตรีรับฟังข้อเสนอการพัฒนาเกาะช้าง พร้อมพบผู้ประกอบการและชาวบ้านเกาะช้าง ณ ศูนย์รักษาความปลอดภัยทางทะเล กองทัพเรือ (เกาะช้าง) จังหวัดตราด
- เวลา 15.00 น. นายกรัฐมนตรีพบผู้นำท้องถิ่นของภาคตะวันออก ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติจันทบุรี ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
- เวลา 16.00 น. นายกรัฐมนตรีเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำจันทบุรีและวิสาหกิจเพื่อสังคม ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี
- เวลา 18.00 น. นายกรัฐมนตรีเป็นประธานการประชุมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออก ณ โรงแรมณัฏจันท์ รีสอร์ท ตำบลพลับพลา อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

วาระงานประจำวันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561

ก่อนการประชุมคณะรัฐมนตรี

เวลา 07.45 น. นายกรัฐมนตรีชมผลงานเด่นของมหาวิทยาลัยและพบนักศึกษา ณ อาคารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ตำบลท่าช้าง อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี

เวลา 09.00 น. นายกรัฐมนตรีเป็นประธานการประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ครั้งที่ 1/2561 ณ อาคารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

เวลา 14.00 น. นายกรัฐมนตรีเดินทางถึง สหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี

-นายกรัฐมนตรียี่ยมชมกระบวนการบริหารจัดการผลไม้อย่างครบวงจรเพื่อมุ่งสู่การเป็น

“มหานครผลไม้โลก” และพบกลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบการแปรรูปผลไม้

-นายกรัฐมนตรียเป็นประธานสักขีพยานเนื่องในโอกาสที่กระทรวงพาณิชย์ร่วมกับหอการค้าไทย จัดให้มีการลงนาม MOU เชื่อมโยงตลาดผลไม้ระหว่าง หอการค้าแหล่งผลิตกับหอการค้า

ที่เป็นตลาดรองรับในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามยุทธศาสตร์ผลไม้

-นายกรัฐมนตรียเป็นประธานสักขีพยานเนื่องในโอกาสที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตร และสหกรณ์มอบเงินสนับสนุนส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร

-นายกรัฐมนตรียกล่าวพบปะประชาชน ชาวสวนผลไม้ เกษตรกร และกลุ่มอุตสาหกรรม ผลไม้แปรรูป / เยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ผลไม้และผลไม้แปรรูปของจังหวัดจันทบุรี

เวลา 18.15 น. นายกรัฐมนตรีเดินทางถึงท่าอากาศยานทหาร 2 กองบิน 6 ดอนเมือง กรุงเทพฯ

นายกรัฐมนตรีและคณะเตรียมลงพื้นที่ จ. ตราด จันทบุรี และประชุมคณะรัฐมนตรีนอกสถานที่ 5-6 ก.พ. นี้

พลเอก ประยุทธ์ จันทร์โอชา นายกรัฐมนตรี และคณะ มีกำหนดการจะลงพื้นที่ไปตรวจราชการจังหวัดตราด และจันทบุรี รวมทั้งประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ครั้งที่ 1/2561 ณ จังหวัดจันทบุรี ระหว่างวันจันทร์ที่ 5 – วันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561

นายกรัฐมนตรีและคณะ จะออกเดินทาง เวลา 07.00 น. จากท่าอากาศยานทหาร 2 กองบิน 6 (บน.6) ดอนเมือง กรุงเทพฯ ไปยังท่าอากาศยานตราด ตำบลท่าโสม อำเภอเขาสมิง จังหวัดตราด เพื่อไปยังศูนย์การเรียนรู้พิพิธภัณฑสถานบริหารจัดการน้ำและป่าชายเลน ชุมชนบ้านเป็ดโน ตำบลห้วงน้ำขาว อำเภอเมือง จังหวัดตราด ซึ่งเป็นชุมชนตัวอย่างในเรื่องการบริหารจัดการป่าชายเลน การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำด้วยตนเองของชุมชน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนียั่งยืน และชุมชนต้นแบบการบริหารจัดการระบบสัจจะออมทรัพย์ จนสามารถปลดหนี้ของชุมชนและสร้างเงินออม ซึ่งจะมีการพัฒนาให้เป็นสถาบันการเงินชุมชนต่อไป

จากนั้น จะเดินทางไปยังศูนย์รักษาความปลอดภัยทางทะเล กองทัพเรือ (เกาะช้าง) เพื่อรับฟังข้อเสนอการพัฒนาเกาะช้าง เช่น การท่องเที่ยวเชิงนิเวศนียั่งยืน การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การบริหารจัดการขยะ การแก้ปัญหาน้ำ การคมนาคมสัญจร และความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว เป็นต้น พร้อมพบผู้ประกอบการ/ชาวบ้านเกาะช้าง (ประมาณ 300 คน) อีกทั้งเยี่ยมชมจุดท่องเที่ยวและพบปะนักท่องเที่ยว ณ บริเวณชายหาดคลองพร้าว

ช่วงบ่าย นายกรัฐมนตรีและคณะ จะเดินทางไปสักการะพระบรมราชานุสาวรีย์สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช ก่อนพบกับผู้นำท้องถิ่นของภาคตะวันออก ณ หอจดหมายเหตุแห่งชาติจันทบุรี และชุมชนริมน้ำจันทบูร ตำบลวัดใหม่ อำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี เพื่อเยี่ยมชมวิถีชีวิตชุมชนริมน้ำจันทบูรและวิสาหกิจเพื่อสังคม ตลาดเก่าริมน้ำจันทบูร บ้านเรียนรู้ชุมชน บ้านพักประวัติศาสตร์หลวงราชไมตรี และชุมชนท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ซึ่งถือเป็นชุมชนที่มีการจัดการตนเอง สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีฐานจากวัฒนธรรมชุมชน สร้างเศรษฐกิจฐานรากจากชุมชน ส่งเสริมประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม อาคารอนุรักษ์ การพัฒนาศูนย์การเรียนรู้ชุมชน ตลาดวัฒนธรรม การส่งเสริมสินค้าท้องถิ่น รวมทั้งมีการดำเนิน “วิสาหกิจเพื่อสังคม” Social Enterprise (SE) ในรูปแบบโรงแรม ซึ่งชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกัน สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาล เรื่องการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อสังคมและร่าง พ.ร.บ.วิสาหกิจเพื่อสังคม ที่สำคัญชุมชนมีวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชน และศาสนาซึ่งอยู่ร่วมกันแบบ พหุวัฒนธรรม ทั้งชุมชนพุทธ คริสต์ อิสลาม และฮินดู และมีการส่งเสริมอุตสาหกรรมพลอยของจันทบุรี (ตลาดสินค้าพลอย บ้านร้อยแก้ว)

ช่วงค่ำ นายกรัฐมนตรีจะเป็นประธานการประชุมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมภาคตะวันออก (Working Dinner) ร่วมกับภาคเอกชน ผู้ว่าราชการจังหวัด ผู้บริหารท้องถิ่น และสภาเกษตรกรในพื้นที่ภาคตะวันออก เพื่อหารือทิศทางการพัฒนาภาคตะวันออก ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ณ ห้องประชุมแกรนด์บอลรูม โรงแรมมณีจันทร์ รีสอร์ท ตำบลพลับพลา อำเภอมะนัง จังหวัด จันทบุรี

สำหรับภารกิจในวันอังคารที่ 6 กุมภาพันธ์ 2561 นายกรัฐมนตรีจะเยี่ยมชมผลงานเด่นของมหาวิทยาลัยและพบปะกับนักศึกษาที่มารอต้อนรับนายกรัฐมนตรี ก่อนจะเป็นประธานการประชุมคณะรัฐมนตรีอย่างเป็นทางการนอกสถานที่ ครั้งที่ 1/2561 ณ ห้องประชุมแก้ววิทยาคาร ชั้น 7 อาคารคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

ภายหลังเสร็จสิ้นการประชุมฯ นายกรัฐมนตรีและคณะ จะเดินทางไปยังสหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด ตำบลมะขาม อำเภอมะขาม จังหวัดจันทบุรี ที่จัดตั้งขึ้นโดยการควบสหกรณ์ที่มีอยู่ในท้องที่ ตั้งแต่ปี 2511 ปัจจุบันมีสมาชิก 2,048 คน ดำเนินธุรกิจสินเชื่อ จัดหาสินค้า รวบรวมผลผลิต น้ำมันและรับฝากเงิน โดยนายกรัฐมนตรีจะเยี่ยมชมกระบวนการบริหารจัดการผลไม้อย่างครบวงจร เพื่อมุ่งสู่การเป็น “มหานครผลไม้โลก” พร้อมพบปะกลุ่มเกษตรกรผู้ประกอบการแปรรูปผลไม้

นอกจากนี้ นายกรัฐมนตรีจะเป็นสักขีพยานการลงนาม MOU เชื่อมโยงตลาดผลไม้ระหว่างหอการค้าแหล่งผลิตกับหอการค้า ที่เป็นตลาดรองรับในประเทศและตลาดต่างประเทศ ตามยุทธศาสตร์ผลไม้ และจะเป็นสักขีพยานที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงเกษตรและสหกรณ์จะมอบเงินสนับสนุนส่งเสริมสหกรณ์การเกษตร (1. การลดต้นทุนการผลิตส่งเสริมการใช้เครื่องจักรกลทางการเกษตรทดแทนแรงงาน ให้แก่สหกรณ์โคนมสอยดาว จำกัด 9.3 ล้านบาท 2. การเพิ่มศักยภาพการดำเนินธุรกิจสินค้าเกษตรให้แก่สหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด 3.7 ล้านบาท และสหกรณ์การเกษตรเขาฉิมชุก จำกัด 1.01 ล้านบาท 3. การสนับสนุนการขุดสระน้ำ 2 แห่ง ให้แก่สหกรณ์การเกษตรโป่งน้ำร้อน จำกัด และสหกรณ์การเกษตรเขาฉิมชุก จำกัด 2.45 ล้านบาท)

ต่อจากนั้น นายกรัฐมนตรี จะพบปะกับประชาชน ชาวสวนผลไม้ เกษตรกร และกลุ่มอุตสาหกรรมผลไม้แปรรูป (ประมาณ 1,500 คน) ตลอดจนเยี่ยมชมผลิตภัณฑ์ผลไม้และผลไม้แปรรูปของจังหวัดจันทบุรีและกลุ่มเกษตรกรการพัฒนา กระบวนการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพและแปรรูปแบบยั่งยืน ก่อนเดินทางกลับกรุงเทพมหานครในวันเดียวกัน

กลุ่มประชาสัมพันธ์และเผยแพร่ สำนักโฆษก

ผู้ติดต่อข้อมูลพื้นที่

ผู้ว่าราชการจังหวัดจันทบุรี

นายวิฑูรย์ ศรีนาม 089-202-5511

ผู้ว่าราชการจังหวัดตราด

ประเสริฐ ลือชาธนานนท์ 089-203-0413

บ้านเปรตไถ (เรื่องป่าชายเลน)

- อติตนายกฯ อัมพร 081-523-3314

- ผู้ใหญ่ มาโนช รังผึ้ง 086-149-7827

- ดร.รอยบุญฯ 081-840-0840

เกาะช้าง (เรื่องการท่องเที่ยวเชิงนิเวศนียังยืน)

- นายสานนท์ เพ็ญแสง ท่องเที่ยวและกีฬา จ.ตราด 092-441-6663/039-523-369

ชุมชนริมน้ำจันทบูร

- อจ.ประภาพรรณ ประธานชมรมริมน้ำจันทบูร 081-945-5761

- คุณหนู ปัทมา ปรารักษ์พันธ์ ผู้จัดการโรงแรมบ้านหลวงราชไมตรี 088-843-4516

- อ.ธิป (ผู้ออกแบบสถาปัตยกรรม) 081-689-3289

เป้าหมายการตรวจราชการจังหวัดตราด

ประเด็นบ้านเปรตใน จังหวัดตราด

๑. การอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลน การบริหารจัดการป่าชายเลน การอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ

(ป่าชายเลนบ้านเปรตในมีความอุดมสมบูรณ์เป็นที่ ๒ ของประเทศไทย)

๒. การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน่อยั่งยืน

๓. การบริหารจัดการน้ำด้วยการจัดการตนเองของชุมชนควบคู่การใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (ตักน้ำจืด - ดุลน้ำกร่อย - ดันน้ำเค็ม)

๔. ชุมชนต้นแบบการจัดการระบบสัจจะออมทรัพย์ สามารถปลดหนี้ของชุมชน

และสร้างเงินออม ซึ่งจะพัฒนา เป็นสถาบันการเงินชุมชนได้ต่อไป

ประเด็น เกาะช้าง

๑) การท่องเที่ยวเชิงนิเวศน่อยั่งยืน

๒) การอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

๓) การบริหารจัดการขยะ

๔) การแก้ปัญหาหนี้

๕) การคมนาคมสัญจร

๖) ความปลอดภัยของนักท่องเที่ยว

เป้าหมายการตรวจราชการ จังหวัดจันทบุรี

๑. เมืองผลไม้ เชื่อมโยงกับ EEC
๒. เมืองอัญมณี อุตสาหกรรมอัญมณี
๓. วิสาหกิจชุมชน (Social Enterprise:SE)
๔. วิถีชีวิตชุมชน วัฒนธรรม และการท่องเที่ยว
๕. การพัฒนาเครือข่ายคมนาคมส่งเสริมการท่องเที่ยวและเกษตรอุตสาหกรรม

ประเด็นการเยี่ยมชมชุมชนริมน้ำจันทบุรี

๑. นำเสนอวิถีชีวิตของชุมชนที่มีการจัดการตนเอง สามารถพัฒนาการท่องเที่ยวที่มีฐานจากวัฒนธรรมชุมชน สร้างเศรษฐกิจฐานรากจากชุมชน ส่งเสริมประวัติศาสตร์ท้องถิ่น การอนุรักษ์สถาปัตยกรรม อาคารอนุรักษ์ การพัฒนาศูนย์เรียนรู้ชุมชน ตลาดวัฒนธรรม การส่งเสริมสินค้าท้องถิ่น
๒. นำเสนอรูปแบบ “วิสาหกิจเพื่อสังคม” Social Enterprise (SE) ที่ชมรมริมน้ำจันทบุรี ดำเนินการในรูปแบบ โรงแรม โดยชุมชนเป็นเจ้าของร่วมกัน (สอดคล้องกับนโยบายรัฐบาลเรื่องการปฏิรูปเศรษฐกิจเพื่อสังคม, ร่าง พ.ร.บ.วิสาหกิจเพื่อสังคม)
๓. นำเสนอวิถีชีวิตวัฒนธรรมชุมชนและศาสนา มีการอยู่ร่วมกันของพหุวัฒนธรรม ชุมชนพุทธ คริสต์ อิสลาม ญวน
๔. ส่งเสริมอุตสาหกรรมพลอยของจันทบุรี (ตลาดสินค้าพลอย บ้านร้อยแก้ว (ทำพลอย)

ประเด็น สหกรณ์มะขาม

๑. นำเสนอการเป็นศูนย์กลางผลไม้ เพื่อมุ่งสู่การเป็นมหานครผลไม้โลก
๒. การบริหารจัดการตลาดผลไม้ และอุตสาหกรรมผลไม้แปรรูป
๓. พบชาวสวนผลไม้ กลุ่มเกษตรกร กลุ่มอุตสาหกรรมผลไม้แปรรูป
๔. การลงนาม MOU ของสภาหอการค้าจันทบุรีกับ สภาหอการค้า ๑๕ แห่ง

ชุมชนบ้านเป็ดใน

ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

บ้านเป็ดใน ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด

1. สถานที่ตั้ง

พิพิธภัณฑสถานชาติจัดการนำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ บ้านเป็ดใน จังหวัดตราด ตั้งอยู่ที่ บ้านเป็ดใน หมู่ที่ 2 ตำบลห้วยน้ำขาว อำเภอเมืองตราด จังหวัดตราด บ้านเป็ดใน อยู่ห่างจากตัวอำเภอเมืองตราด ประมาณ 12 กิโลเมตร มีเนื้อที่ทั้งหมดประมาณ 16,103.92 ไร่ จำแนกเป็น 1) ที่อยู่อาศัยและสวน ประมาณ 1,924.31 ไร่ ประกอบด้วยสวนยางพาราและสวนผลไม้ 2) พื้นที่เพาะเลี้ยงสัตว์น้ำ ประมาณ 3,621.96 ไร่ และ 3) พื้นที่ป่าชายเลนประมาณ 10,577.65 ไร่ ที่ชุมชนดูแล ซึ่งอยู่ห่างจากหมู่บ้านทางทิศตะวันตกประมาณ 1 กิโลเมตร สภาพโดยทั่วไปประกอบด้วยคลองหลัก 12 คลอง และคลองย่อย 6 คลอง ลักษณะพื้นที่ของชุมชนเป็นที่ดอน สูงจากระดับน้ำทะเล 200 เมตร เป็นพื้นที่ที่มีความชุ่มชื้นสูง มีฝนตกประมาณ 7-8 เดือน (ช่วงเดือนมีนาคม ถึงเดือนตุลาคม) เครือข่ายชุมชนบ้านเป็ดใน มี 5 หมู่บ้าน มีจำนวนประชากรรวมทั้งสิ้น 3,162 คน ชาวบ้านส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเพาะปลูก ทำสวนยางพารา ทำสวนผลไม้ เช่น เงาะ ทุเรียน มังคุด สับปะรด สละ เป็นต้น อาชีพประมง จับปลา สัตว์ทะเล เช่น ปูแสม ปูทะเล เลี้ยงกุ้ง เลี้ยงปลาแบบธรรมชาติ อาชีพข้าราชการ รับจ้าง ค้าขาย ชุมชนบ้านเป็ดในจะมีสระน้ำประจำอยู่ตามสวน แต่จะมีลักษณะเป็นบ่อน้ำตื้นขนาดเล็ก เพื่อใช้สำหรับพื้นที่เกษตร สวนผลไม้ของตนเอง

2. ประวัติความเป็นมา

- พ.ศ. 2396 เริ่มเข้ามาตั้งถิ่นฐานในชุมชนเป็ดใน ส่วนใหญ่ประกอบอาชีพประมง นาข้าว สวนยาง สวนผลไม้ นาุ้ง และเลี้ยงปลา
- พ.ศ. 2484 – 2526 นายทุนได้สัมปทานป่าชายเลน พื้นที่กว่า 5,000 ไร่ หลังจากนั้น ระบบนิเวศจึงเริ่มถูกทำลาย และเสื่อมโทรมลงเรื่อยๆ
- พ.ศ. 2530-2534 ชุมชนได้พื้นที่ป่าชายเลนคืนจากนายทุน และเริ่มหันมาทำนาุ้งมากขึ้น เกิดน้ำเสียจากนาุ้งกระทบต่อระบบนิเวศป่าชายเลน
- พ.ศ. 2536 – 2538 ชุมชนประสบปัญหาขาดทุนจากการทำนาุ้ง เป็นหนี้รวมกว่า 30 ล้านบาท และป่าชายเลนเสื่อมโทรม จึงเริ่มฟื้นฟูด้วยการทำข้อตกลงปิดป่าชายเลน และจัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ ในปี พ.ศ. 2538 โดยพระอาจารย์สุบิน ปณีโต วัดไผ่ล้อม ได้ใช้หลักธรรม “ทฤษฎีธัมมิกัตถประโยชน์” ที่สอนให้สร้างประโยชน์ในปัจจุบันก่อนมาเป็นแนวทางในการตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์ มุ่งให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เกิดกองทุนหมุนเวียนบริหารจัดการให้หนี้สินของชุมชนบ้านเป็ดในลดลง

- แก้ปัญหาหนี้ในระบบของชุมชน (ปัจจุบันสามารถปลดหนี้สินชาวบ้านจาก 30 ล้านบาท เหลือ 10 ล้านบาท ซึ่งเป็นหนี้เพื่อการลงทุนและการศึกษาบุตร)
- พ.ศ. 2541 – 2543 จัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลน ขยายขอบเขตการฟื้นฟูป่าชายเลนได้กว่า 12,000 ไร่ เพาะพันธุ์และกำหนดขอบเขตอนุบาลสัตว์น้ำ กำหนดกติกาห้ามจับสัตว์น้ำ ช่วงฤดูวางไข่ จนระบบนิเวศป่าชายเลนกลับมาสมบูรณ์เป็นอันดับ 2 ของประเทศ
- พ.ศ. 2550 ชุมชนเริ่มประสบปัญหาขาดแคลนน้ำจืด เนื่องจากน้ำเค็มรุกเข้าพื้นที่การเกษตร ไม่สามารถนำน้ำมาใช้ทำการเกษตรได้ ชุมชนต้องซื้อน้ำจืดเพื่อใช้ทำการเกษตร ปีละ 200,000 บาท ต่อเนื่องจนถึงปี พ.ศ. 2552
- พ.ศ. 2551 ชุมชนเข้าร่วมประกวดการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ ครั้งที่ 2 (พ.ศ. 2551) ซึ่งจัดโดย สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน และชุมชนได้รับรางวัลที่ 3
- พ.ศ. 2552 ได้รับคัดเลือกจากสถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) เข้าร่วมเป็นชุมชนแม่ข่ายการจัดการทรัพยากรน้ำชุมชนด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี และจัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารจัดการน้ำบ้านเปร็ดใน
- พ.ศ. 2553 – 2559 ชุมชนใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีในการแก้ปัญหา จัดทำแผนที่ ผังน้ำ พื้นแหล่งน้ำ เสริมโครงสร้าง บริหารจัดการ 4 น้ำ (น้ำจืด น้ำกร่อย น้ำเสีย น้ำเค็ม) มีน้ำจืดสำรองในระบบได้กว่า 1.77 ล้านลูกบาศก์เมตร ช่วงฤดูแล้งสามารถเก็บน้ำจืดในพื้นที่ได้นานขึ้น ประมาณ 30 – 35 วัน ช่วยบรรเทาปัญหาน้ำเค็มรุกเข้าแหล่งน้ำจืดและพื้นที่การเกษตรของชุมชน
- พ.ศ. 2558 บริษัทปูนซิเมนต์ไทย จำกัด (มหาชน) สนับสนุนการดำเนินงานพัฒนาแหล่งน้ำของชุมชนบ้านเปร็ดใน เพื่อขยายผลความสำเร็จอย่างต่อเนื่องจนถึงปัจจุบัน
- พ.ศ. 2560 – ปัจจุบัน ชุมชนเกิดความมั่นคงด้านน้ำเพื่อการอุปโภค บริโภค และเกษตร เป็นแม่ข่ายบริหารจัดการน้ำแบบพึ่งตนเอง และขยายผลครอบคลุม 5 หมู่บ้าน ทั้งตำบลห้วยน้ำขาว และได้รับเลือกจากมูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ให้ชุมชนบ้านเปร็ดในเป็น พิพิธภัณฑธรรมชาติจัดการน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ

การดำเนินงานภาพรวม ประโยชน์ที่ได้รับ

เมื่อป่าชายเลนของชุมชนถูกทำลายลงอย่างรวดเร็ว ชุมชนจึงได้มีข้อตกลงร่วมกันในการปิดป่าชายเลน พร้อมทั้งรณรงค์ให้คนในชุมชนเห็นความสำคัญของป่าชายเลน มีการฟื้นฟูระบบนิเวศและเพาะพันธุ์สัตว์น้ำ รวมถึงการปลูกป่าทดแทน นอกจากนี้ชุมชนบ้านเปร็ดไถ่ได้จัดตั้งกลุ่มสัจจะสะสมทรัพย์บ้านเปร็ดไถ่ เพื่อนำเงินทุนมาบริหารจัดการให้หนี้สินของชุมชนลดลง ในส่วนของการแก้ไขปัญหาเรื่องการขาดแคลนนํ้านั้น ชุมชนได้จัดตั้งคณะกรรมการกลุ่มบริหารจัดการนํ้าบ้านเปร็ดไถ่ จนสามารถสำรองนํ้าจืดได้กว่า 1,776,505 ลบ.ม. และยังลดปัญหานํ้าเค็มรุกเข้าพื้นที่เกษตรและสระเก็บนํ้าของชาวบ้าน ทำให้เกิดความมั่นคงนํ้าในการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

ผลสำเร็จ

- 1) การจัดการป่าชายเลน ใหญ่เป็นอันดับ 2 ของประเทศไทย
- 2) การจัดการป่าชายเลน ควบคู่กับการบริหารจัดการนํ้าจืด แห่งเดียวของประเทศไทย
- 3) การใช้ ว และ ท เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการที่ดินและแหล่งนํ้า โดยแบ่งพื้นที่บริหารจัดการนํ้า ระหว่าง นํ้าเค็ม นํ้ากร่อย นํ้าเสีย และนํ้าจืด ควบคู่กับการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่น ใช้นํ้าจืดดันนํ้าเค็ม ช่วยบรรเทาปัญหานํ้าเค็มรุกพื้นที่เกษตร
- 4) กองทุนสัจจะสะสมทรัพย์ ที่ชุมชนสามารถปลดหนี้สิน แก้ปัญหานํ้านี้จนระบบได้สำเร็จ ภายหลังที่ป่าชายเลนฟื้นคืน มีแหล่งอาหารและรายได้
- 5) เกิดเครือข่ายชุมชน และเยาวชน ที่ร่วมกันบริหารจัดการทรัพยากรโดยมี กฎ กติกา ในการบริหารจัดการทรัพยากร ภายในชุมชน

3. ผลการดำเนินงาน

จุดที่ 1 : ป่าชายเลนบ้านเปร็ดโน (มรดกผืนป่าตะวันออก ป่าชายเลนที่อุดมสมบูรณ์เป็นอันดับ 2 ของประเทศ)

ป่าชายเลนบ้านเปร็ดโนมีเนื้อที่ประมาณ 12,000 ไร่ ประกอบด้วยคลองหลัก 12 คลอง และคลองย่อย 6 คลอง

ระบบนิเวศป่าชายเลนบ้านเปร็ดโนมีการแบ่งแนวเขต (Zonation) ของพรรณไม้ชายเลนหลายชั้น เริ่มตั้งแต่ติดแผ่นดินจนถึงน้ำทะเล ซึ่งการขึ้นของไม้แต่ละชนิดจะสัมพันธ์กับสภาพพื้นที่ ได้แก่ ระบบน้ำขึ้น-น้ำลง ลักษณะดิน บริเวณที่ดอนจะพบพันธุ์ไม้ตาตุ่มทะเล ลำมะงา ไทรทะเล เสม็ด ปอทะเล ลักษณะดินจะเป็นดินเหนียวปนดินร่วน ถัดออกไปจะเป็นพันธุ์ไม้โปรงแดง ตะบูน ประสักดอกแดง เป้ง ถัดออกไปอีกชั้นพบตะบูน ฝาดแดง โกงกางใบเล็ก ลูย และโปรงแดง บริเวณติดทะเลพบพันธุ์ไม้เสม็ดดำ เสม็ดขาว และบริเวณใกล้คลองพบโกงกางใบเล็ก ไม้พื้นล่างที่พบได้แก่ เหงือกปลาหมอดอกขาว หวายลิง บริเวณพื้นที่ติดทะเลลักษณะดินจะเป็นดินเลน บางพื้นที่ที่น้ำท่วมถึงจะมีลักษณะดินเป็นดินพรุ

ชุมชนจัดตั้งกลุ่มอนุรักษ์และพัฒนาป่าชายเลนบ้านเปร็ดโนขึ้น โดยประกอบด้วย 6 กลุ่มย่อย กลุ่มละ 20 ครัวเรือน แบ่งเขตรับผิดชอบดูแลพื้นที่ป่าชายเลนเป็น 5 โซน สมาชิกจัดเวรยามผลัดกันออกลาดตระเวนดูแลป่าชายเลน การลักลอบตัดไม้ เฝ้าถ่าน และระบบนิเวศ เริ่มจัดทำแผนการจัดการป่าชายเลนชุมชน โดยศึกษาสภาพป่า ทำแนวเขต ทำแผนที่ แบ่งพื้นที่การจัดการ วางกฎระเบียบและข้อตกลงในการใช้ประโยชน์ทรัพยากร ขยายเครือข่ายชุมชนใกล้เคียงเพื่อจัดการป่าชายเลนและแก้ปัญหาหน้าทะเลร่วมกัน

ด้านวิถีชีวิตชุมชน

ประโยชน์จากพันธุ์ไม้ป่าชายเลนเช่น ใช้ในการก่อสร้าง ผลิตเครื่องมือเครื่องใช้ในการประมง เป็นถ่าน ไม้ถ่าน เปลือกไม้นำมาทำสี เป็นอาหาร และพืชสมุนไพร เช่น จะเกร็ง (เหงือกปลาหมอ) ลำมะงา โปรง ตะบูน เสม็ด โกงกาง

ด้านการรักษาความสมดุลของระบบนิเวศ

ช่วยป้องกันพื้นที่ชายฝั่งทะเลจากคลื่นลม และการกัดเซาะดินเป็นอย่างดี ทั้งยังทำหน้าที่เชื่อมโยงกับระบบนิเวศใกล้เคียง ระหว่างป่าชายเลน กับทะเล และระหว่างป่าชายเลนกับป่าบก

ด้านความหลากหลายของระบบนิเวศ

ป่าชายเลนบ้านเปร็ดโน นับว่าสมบูรณ์ที่สุดในภาคตะวันออก มีพันธุ์ไม้ชายเลนหลายชนิด เช่น โกงกางใบเล็ก พังกาหัวสุมดอกแดง ฝาดดอกขาว – ดอกแดง โปรงแดง ถั่วขาว ตาตุ่มทะเล ฯลฯ และยังเป็นถิ่นอาศัยของนกหลายชนิด เช่น นกกินเปี้ยว นกกินปลีคอสีทองแดง นกกินปลีคอสีม่วง นกยางเปีย บนพื้นเลน เมื่อน้ำลดจะเต็มไปด้วยปลาตีนและปูก้ามดาบที่ช่วยเติมสีสนับและสร้างชีวิตชีวาให้แก่ผืนป่าชายเลน

ด้านการจัดการน้ำ

ป่าชายเลนมีบทบาทเป็นเหมือน ระบบกรองน้ำเสีย ระบบรากของพันธุ์ไม้ป่าชายเลนซึ่งดูดซับ ออกซิเจนไว้ บำบัดให้น้ำมีคุณภาพดีขึ้น ก่อนถูกระบายออกสู่ทะเล อีกทั้งยังช่วยป้องกันแหล่งน้ำจืดจากน้ำเค็มใน ทะเล ทำให้น้ำจืดมีคุณภาพและพอเพียงต่อการอุปโภค บริโภค และการเกษตร

ด้านอนุรักษ์พันธุ์สัตว์น้ำ

เป็นที่อาศัยและแหล่งอนุบาล ของสัตว์น้ำวัยอ่อน

ด้านสิ่งแวดล้อม

ช่วยดูดซับก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ 1.85 ตันต่อคนต่อปี หรือคิดเป็นร้อยละ 47 ซึ่งมากกว่าค่าเฉลี่ย ของปริมาณการดูดกลืนก๊าซเรือนกระจกในภาคการใช้ประโยชน์จากที่ดินและป่าไม้ที่มีค่าเฉลี่ยประมาณ 0.83 – 0.91 ตันคาร์บอนไดออกไซด์ต่อคนต่อปี

ด้านเศรษฐกิจชุมชน

- ผลตอบแทนทางตรงที่เป็นผลผลิตจากป่า คือรายได้จากปูแสม 4.7 ล้านบาทต่อปี, น้ำผึ้ง 100,000 บาทต่อปี
- ผลตอบแทนทางอ้อม คือ การบริการจากป่า ได้แก่กิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 130,000 บาทต่อปี
- รวมผลตอบแทนที่เป็นตัวเงิน 4.93 ล้านบาทต่อปี

จุดที่ 2 : แนวกันชนน้ำจืดคูลน้ำเค็ม (ฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก)

ใช้น้ำจืดดันน้ำเค็ม สร้างฝายและบานประตู เพื่อกักเก็บน้ำจืดเป็นช่วงๆ บริหารระดับน้ำแนวกันชนน้ำ จืดและน้ำเค็มโดยชุมชนได้ประยุกต์แนวคิดจากการทำฝายชะลอน้ำ เพื่อกักเก็บน้ำจืดไว้ในพื้นที่ให้นานที่สุดและ เป็นแนวกันน้ำเค็มรุกล้ำพื้นที่เกษตรและแหล่งน้ำจืดของชาวสวน ทางคณะกรรมการกลุ่มบริหารจัดการน้ำบ้าน เป็ดในได้ร่วมกันสำรวจพื้นที่ในชุมชนที่พอจะกักเก็บน้ำได้ อย่างเช่น ลำรางเก่า และรางระบายน้ำในหมู่บ้าน รวมถึงได้ใช้อุปกรณ์เทคโนโลยีเข้ามาช่วยเสริม เช่น เครื่องระบุพิกัด GPS แผนที่ภาพถ่ายดาวเทียม และกล้องส่อง ระดับ ในการสำรวจและจัดเก็บข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์หาคำแนะนำความลาดเทของพื้นที่และประกอบการตัดสินใจในการ วางแผนการบริหารจัดการน้ำ

ประกอบกับวิธีการต่างๆ ที่ทางชุมชนได้ร่วมคิด ร่วมวางแผน ที่จะกักเก็บน้ำฝนที่ตกอยู่ในพื้นที่ถึง 8 เดือน ไว้ให้ได้มากและนานที่สุด ด้วยวิธีหลักๆ ดังนี้

ฝายชะลอน้ำด้วยกระสอบ การสร้างฝายชะลอน้ำด้วยกระสอบบริเวณลำรางสาธารณะและร่องสวน เพื่อชะลอและกักเก็บน้ำจืดไว้ในพื้นที่ให้ได้มากที่สุด จำนวน 49 ฝาย ผู้ได้รับประโยชน์ 458 ครัวเรือน พื้นที่ เกษตรกรรม 4,045 ไร่

บานปิด – เปิดบริเวณท่อลอด บริเวณรางระบายน้ำสาธารณะ ชะลอการไหลผ่านของน้ำจืด และเป็น การกักเก็บน้ำจืดเป็นช่วงๆ เพื่อบล็อกน้ำเค็มเข้าสู่พื้นที่การเกษตร จำนวน 27 จุด ผู้ได้รับประโยชน์ 392 ครัวเรือน พื้นที่เกษตรกรรม 3,045 ไร่

ฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก ยกกระต๊บน้ำจืดในลำห้วยให้สูงกว่าระดับน้ำเค็ม เพื่อเป็นแนวกันชนไม่ให้น้ำทะเลหนุนสูงและรุกเข้าพื้นที่ชั้นในของชุมชนได้ เพิ่มประสิทธิภาพในการชะลอและกักเก็บน้ำจืดบริเวณจุดเชื่อมต่อ น้ำเค็ม จำนวน 24 จุด ผู้ได้รับประโยชน์ 401 ครัวเรือน พื้นที่เกษตรกรรม 927 ไร่

ผลจากการที่ชุมชนบ้านเปร็ดโนและเครือข่ายทั้ง 4 หมู่บ้านได้ดำเนินการชะลอและกักเก็บน้ำจืดในพื้นที่ได้ผลสำเร็จเป็นอย่างดี ซึ่งเห็นได้จากข้อมูลระยะเวลาและปริมาณน้ำที่จัดเก็บในแต่ละจุดตลอดระยะเวลาที่ดำเนินการตั้งแต่ปี 2552 โดยบางจุดที่ได้วางฝายกระสอบนั้นสามารถกักเก็บน้ำจืดได้เป็นระยะเวลานานและเพิ่มปริมาณน้ำให้กับสระน้ำประจำสวนของชาวบ้าน ลดปัญหาการขาดแคลนน้ำในช่วงฤดูแล้งอย่างเห็นได้ชัด

คณะกรรมการฯ จึงได้ดำเนินการพัฒนาจุดวางฝายกระสอบเป็นฝายคอนกรีตเสริมเหล็ก แบบมีบานประตูปิด-เปิด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำจืดและบล็อกน้ำเค็ม ซึ่งได้ดำเนินการบริเวณจุดเชื่อมต่อ น้ำเค็มหัวหินเป็นจุดแรก

จุดที่ 3 : บริหารจัดการ 4 น้ำ “ดักน้ำจืด ดูลน้ำกร่อย แก้น้ำเสีย ดันน้ำเค็ม”

อดีตชุมชนบ้านเปร็ดโนมีอาชีพทำนาเกลือ แต่ก็มียาหลายรายที่ขาดทุนและเลิกทำ ทางคณะกรรมการฯ จึงเห็นตรงกันที่จะทำการปรับปรุงบ่อเกลือร้างเพื่อพัฒนาเป็นแหล่งกักเก็บน้ำสำรองหรือสระแก้มลิง ปรับพื้นที่เกษตรเป็นร่องสวน กักเก็บน้ำจืดไว้กับชุมชนให้ได้มากที่สุด และเป็นแหล่งน้ำจืดที่ใช้บล็อกน้ำเค็มที่จะเข้าสู่แหล่งกักเก็บน้ำของชาวสวน ซึ่งเป็นสาเหตุทำให้น้ำกร่อย และช่วยเพิ่มระยะเวลาการกักเก็บน้ำในสระประจำสวนให้นานขึ้น

ด้วยพื้นที่สาธารณะของชุมชนบ้านเปร็ดโนมีน้อยทำให้การจัดการน้ำเพื่อการเกษตรหรือการนำน้ำจืด ดันน้ำเค็มที่เป็นลักษณะพื้นที่ขนาดใหญ่ไม่สามารถดำเนินการได้ จึงต้องมีการพัฒนาปรับปรุงของเก่าที่มีอยู่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการกักเก็บน้ำ เช่น การนำบ่อเกลือ บ่อปลา ที่ไม่ได้ใช้งานมาปรับปรุงเป็นสระแก้มลิง รวมถึงการขยายลำรางที่ตื้นเขินต่างๆ ให้มีขนาดใหญ่ขึ้นเพื่อให้ชุมชนได้ใช้ประโยชน์จากลำรางสำหรับกักเก็บน้ำในช่วงหน้าฝนและสามารถระบายน้ำได้เร็วขึ้น

พัฒนาบ่อเกลือร้างเป็นสระแก้มลิง ให้สามารถกักเก็บน้ำได้ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการน้ำในสระได้อย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากบ่อเกลือส่วนใหญ่จะตั้งอยู่รอยต่อระหว่างน้ำเค็มกับน้ำจืดทำให้น้ำเค็มไหลซึมเข้าสู่บ่อได้ทางน้ำใต้ดิน น้ำในบ่อจึงมีค่าความเค็มสูง

การกักเก็บน้ำจืดโดยพัฒนาบ่อเกลือร้างเป็นสระเก็บกักน้ำหรือสระแก้มลิง เพื่อเพิ่มพื้นที่น้ำจืด ได้พื้นที่สาธารณะเพื่อนำมาเป็นแก้มลิง 736 ไร่ เพิ่มปริมาตรกักเก็บน้ำจืดรวม 1,776,505 ลบ.ม.

ปรับพื้นที่เกษตรเป็นร่องสวน เพื่อกักเก็บน้ำจืดให้อยู่ในพื้นที่และร่องสวนของเกษตรกรให้ยาวนานขึ้น และเป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการระบายน้ำในฤดูฝน ระยะทาง 9,776 เมตร พื้นที่ 12.2 ไร่ ปริมาตร 29,330 ลบ.ม.

จุดที่ 4 : เกษตรตามแนวทางทฤษฎีใหม่ (ระบบสำรองน้ำด้วยนาขังสร้างและร่องสวน)

เกษตรกรรมเป็นอาชีพหลักของชาวบ้านชุมชนบ้านเปรี๊ตใน โดยพื้นที่มากกว่าร้อยละ 50 ของชุมชนเป็นพื้นที่เกษตรกรรมที่ทำสวนผลไม้เป็นหลัก เน้นปลูกแบบผสมผสานในแปลงเดียวกัน ซึ่งประกอบไปด้วย เงาะ มังคุด ลองกอง ทุเรียน ลำไย สลัด ระกำ อีกทั้งยังมีการทำสวนยางพาราและปาล์ม เนื่องจากมีสภาพทางภูมิศาสตร์ที่เหมาะสม สร้างรายได้ให้กับเกษตรกรเป็นจำนวนมาก

ปี 2559 นางพัชรา บวรสถิต เกษตรกรบ้านเปรี๊ตใน น้อมนำแนวพระราชดำริ ด้วยการทำการดำเนินงานเกษตรตามแนวทางทฤษฎีใหม่ มาปรับใช้กับพื้นที่ตนเอง เนื้อที่ 14 ไร่ เดิมพื้นที่ทำนาขังเพียงอย่างเดียว จึงบริหารจัดการน้ำ ด้วยโดยการขุดสระสำรองน้ำในพื้นที่ 3 สระ เนื้อที่ 3.45 ไร่ และร่องสวนเนื้อที่ 5.89 ไร่ ได้ปริมาณน้ำ 29,960 ลบ.ม. เพื่อสำรองน้ำจืดเก็บไว้ใช้เพาะปลูก หมุนเวียนการใช้น้ำอย่างคุ้มค่า ทำเกษตรดำเนินงานทฤษฎีใหม่ ปลูกพืชผสมผสานทฤษฎีใหม่ เกษตรรอบสระ ผสมผสานเลี้ยงปลา ตามธรรมชาติและ เลี้ยงไก่ เป็นต้น มีรายได้เฉลี่ย 144,000 บาท/ปี ลดรายจ่าย 24,000 บาท/ปี

ชาวบ้านบ้านเปรี๊ตในเกิดแนวคิดที่จะทำเกษตรทฤษฎีใหม่ รวมกลุ่มดำเนินการ และขยายผลเพิ่มขึ้นทุกปี โดยการจัดสรรแปลงเกษตรอย่างเป็นรูปแบบ ใช้พื้นที่เพาะปลูกให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการจัดทำปฏิ

ทินการผลิต วางผังการผลิตรายแปลง จัดวางระบบสำรองน้ำและระบบกระจายน้ำ ทำบัญชีรายรับรายจ่าย ทำเกษตรแบบพอเพียงไม่ทำเกินกำลัง มีผลผลิตที่หลากหลาย เน้นบริโภคเอง แบ่งปันเพื่อนบ้าน และขายบ้าง ช่วยลดรายจ่ายเฉลี่ยไม่น้อยกว่า 24,000 บาท/ครัวเรือน/ต่อปี และเพิ่มรายได้ 36,000 บาท/ครัวเรือน/ต่อปี

ปัจจุบันมีการปรับพื้นที่เกษตรเป็นแก้มลิง 25 ราย และพื้นที่ร่องสวน 25 ราย รวมพื้นที่ 157 ไร่ มีปริมาณน้ำเฉลี่ย 377,727 ลบ.ม. ปรับเปลี่ยนแนวคิดมาทำเกษตรผสมผสานตามแนวทฤษฎีใหม่ จำนวน 17 แปลง พื้นที่แก้มลิงและนาทุ่งร้างทั้งหมด 736 ไร่ เพิ่มปริมาตรกักเก็บน้ำจืดรวม 1,776,505 ลบ.ม. ปลูกพืชผักสวนครัวผสมผสานในพื้นที่อยู่อาศัย เพื่อบริโภคเองในครัวเรือน ทำให้ชาวบ้านในชุมชนบ้านเป็ดไทร เป็นชุมชนอยู่ดีมีสุข ชีวิตพอเพียง

4. ปัญหาและอุปสรรค

จากปัญหาและอุปสรรคของบ้านเป็ดไทรที่ผ่านมาในอดีต ชุมชนได้พิสูจน์ความสำเร็จของการบริหารจัดการทรัพยากรทะเลและชายฝั่งร่วมกัน จนเกิดเป็นต้นแบบการบริหารจัดการน้ำตามแนวพระราชดำริด้วยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี หากแต่การขยายผลความสำเร็จไปยังพื้นที่อื่นๆ จะเกิดขึ้นได้นั้น จำเป็นต้องได้รับการผลักดันและสนับสนุนจากนโยบายอย่างต่อเนื่อง

5. ข้อเสนอเพื่อพิจารณา

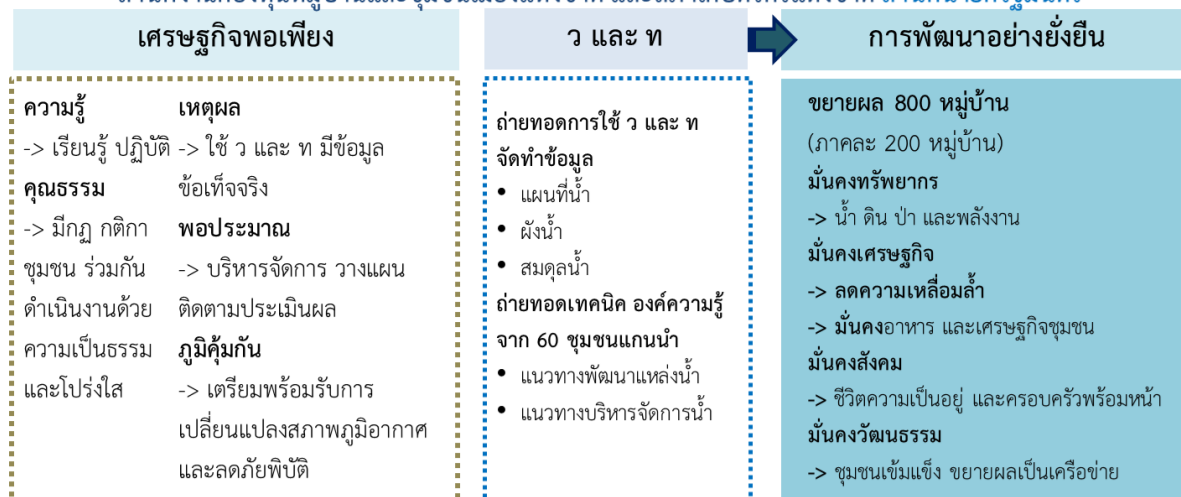
บ้านเป็ดไทร เป็นชุมชนหนึ่งในต้นแบบความสำเร็จที่น้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ควบคู่กับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีเพื่อบริหารจัดการทรัพยากรดิน น้ำ ป่า จนเกิดความมั่นคงน้ำ สามารถแก้ปัญหาหายนะระบบด้วยกองทุนหมู่บ้าน บริหารกองทุนจนสำเร็จ เกิดความมั่นคงเศรษฐกิจชุมชน ลดความเหลื่อมล้ำ นำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

จากความสำเร็จดังกล่าว เสนอให้มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ร่วมมือกับ สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และสภาเกษตรกรแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี ในการน้อมนำแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช ควบคู่กับการใช้วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีพัฒนาศักยภาพชุมชน ให้เกิดงานพัฒนาและบริหารจัดการน้ำของเครือข่ายชุมชนสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ ทั่วประเทศ รวม 800 หมู่บ้าน (ภาคเหนือ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง และภาคใต้ ภาคละ 200 หมู่บ้าน) ให้สามารถบริหารจัดการน้ำได้ด้วยตนเอง เพิ่มน้ำต้นทุนมีน้ำสำรองสำหรับอุปโภค บริโภค และการเกษตร สามารถวางแผนเพาะปลูก เพิ่มผลผลิต และรายได้ภายในชุมชนก้าวไปสู่ชุมชน Thailand 4.0 ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

การบริหารจัดการทรัพยากรน้ำชุมชน ตามแนวพระราชดำริ ด้วย ว และ ท

มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์

สถาบันสารสนเทศทรัพยากรน้ำและการเกษตร (องค์การมหาชน) กระทรวงวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี
สำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ และสภาเกษตรกรแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี

มูลนิธิอุทกพัฒน์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ถ่ายทอดแนวพระราชดำริ

สนทน. ถ่ายทอด ว และ ท : สำนักงานกองทุนหมู่บ้าน สนับสนุนการขยายผลต่อเนื่อง : สภาเกษตรกรแห่งชาติ สร้างเกษตรกรต้นแบบ

เกิดงานพัฒนาและบริหารจัดการน้ำของเครือข่ายชุมชนสำนักงานกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมืองแห่งชาติ รวม 800 หมู่บ้าน

ให้สามารถบริหารจัดการน้ำได้ด้วยตนเอง เพิ่มน้ำต้นทุน มีน้ำสำรองสำหรับอุปโภค บริโภค และการเกษตร สามารถวางแผน

เพาะปลูกเพิ่มผลผลิต และรายได้ภายในชุมชน ก้าวไปสู่ชุมชน Thailand 4.0 ที่มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน

ส่วนที่ ๑

ข้อมูลทั่วไปของอำเภอเกาะช้าง

๑. ความเป็นมาของอำเภอเกาะช้าง

ประวัติ

อำเภอเกาะช้าง เดิมเป็นเกาะที่ไม่มีชุมชนตั้งถิ่นฐานอยู่อาศัย หากมีความสำคัญในฐานะที่เป็นท่าจอดเรือหลบลมมรสุม เป็นแหล่งเสบียงอาหารและน้ำจืด โดยเฉพาะบริเวณอ่าวสลักเพชรหรืออ่าวสลัด เป็นที่รู้จักกันดีในหมู่โจรสลัดชาวจีนไหหลำและญวน เกาะช้างได้ประกาศเป็นเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง เมื่อวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๒๕ ขึ้นกับอำเภอแหลมงอบต่อมาทางราชการได้แบ่งพื้นที่การปกครองออกมาตั้งเป็นกิ่งอำเภอเกาะช้างตามประกาศกระทรวงมหาดไทยลงวันที่ ๓๑ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๓๗ โดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๓๐ เมษายน พ.ศ. ๒๕๓๗ ต่อมาได้มีพระราชกฤษฎีกาลงวันที่ ๒๔ สิงหาคม พ.ศ. ๒๕๕๐ ยกฐานะขึ้นเป็นอำเภอเกาะช้างโดยมีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๘ กันยายน พ.ศ. ๒๕๕๐

๒. คำขวัญอำเภอเกาะช้าง

น้ำตกธารมะยม ชมหาดทรายขาว ทิวเขาเขียวขจี ชมซิปะการัง นั่งเรือชมเกาะ
ที่เหมาะสม

๓. ข้อมูลสภาพทั่วไปและการวิเคราะห์สถานการณ์ในปัจจุบัน

๓.๓ ลักษณะที่ตั้งและอาณาเขต

ที่ว่าการอำเภอเกาะช้าง ตั้งอยู่เลขที่ หมู่ที่ ๑ ตำบลเกาะช้าง อำเภอเกาะช้าง จังหวัดตราดอยู่ห่างจากอำเภอแหลมงอบประมาณ ๘ กิโลเมตร ห่างจากตัวจังหวัดประมาณ ๒๕ กิโลเมตร และอยู่ห่างจากกรุงเทพฯ ประมาณ ๓๔๐ กิโลเมตร

ทิศเหนือ	ติดต่อกับทะเลอ่าวไทยและอำเภอแหลมงอบ
ทิศใต้	ติดต่อกับทะเลอ่าวไทยและอำเภอเกาะกูด
ทิศตะวันออก	ติดต่อกับทะเลอ่าวไทยและอำเภอเมืองตราด
ทิศตะวันตก	ติดต่อกับทะเลอ่าวไทย

๓.๔ ลักษณะภูมิประเทศ

- สภาพพื้นที่ส่วนใหญ่ของเกาะประมาณ ร้อยละ ๘๕ เป็นภูเขาซึ่งปกคลุมไปด้วยป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์ มีสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่ มีพื้นที่เป็นดินและน้ำรวมกัน ๖๕๐ ตารางกิโลเมตร พื้นดินเฉพาะเกาะช้าง ๒๐๐ ตารางกิโลเมตรถือได้ว่าเป็นเกาะที่ใหญ่เป็นอันดับ ๒ ของประเทศ รองจากภูเก็ต
- พื้นดิน ส่วนใหญ่เป็นภูเขาปกคลุมไปด้วยป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และมีสัตว์ป่านานาชนิดอาศัยอยู่ เช่น ค่างควมวง กูฏเลียนมลายู กบเกาะช้าง เต่าเหลือ ซึ่งถือเป็นสัตว์หายาก เป็นต้น พื้นที่ราบมีประมาณร้อยละ ๑๕ ของเกาะ

- ป่าไม้ ส่วนใหญ่จะอยู่ในเขตอุทยานแห่งชาติหมู่เกาะช้าง เป็นป่าดงดิบและป่าไม้เบญจพรรณที่มีความอุดมสมบูรณ์ด้วยพรรณไม้หลายชนิด เช่น ไม้ยาง พนอง กระบาก ชุมแพรง มะขาง พรง ตะเคียน มะค่าโมง ไข่ เร่ว กระวาน ไม้หอมหรือไม้กฤษณา

- เกาะต่างๆที่อยู่ในเขตอำเภอเกาะช้างอีก ๒๘ เกาะ ได้แก่ เกาะช้างน้อย,เกาะมะปริง,เกาะหินช้าง,เกาะปลี,เกาะสุวรรณ,เกาะหยวก,เกาะมันนอก,เกาะมันใน,เกาะร่มเกาะพร้าว,เกาะพร้าวใน,เกาะหวาย,เกาะเหลายาใน,เกาะเหลายานอก,เกาะคลุ้ม,เกาะกระบุง,เกาะง่าม,เกาะใบดิ่ง,เกาะไม้ซี้ใหญ่,เกาะไม้ซี้เล็ก,เกาะหม้อใน,เกาะหม้อนอก,เกาะฝาละมีเหนือ,เกาะฝาละมีใต้,เกาะจาน,เกาะจานน้อย,เกาะลิ้ม,เกาะสลัก

บริเวณรอบๆ เกาะโดยทั่วไปจะประกอบไปด้วย

- ป่าชายเลนซึ่งเป็นแหล่งเพาะพันธุ์สัตว์น้ำนานาชนิดและมีสัมพันธ์ใกล้ชิดกับวิถีความเป็นอยู่ของคนในท้องถิ่น

- กองหินใต้น้ำ จะพบทั่วไปรอบๆ เกาะช้าง เป็นแหล่งอาศัยของสัตว์น้ำ และเป็นสถานที่ตกปลาที่ดีที่สุดแห่งหนึ่งในประเทศไทย

- ปะการัง มีแนวปะการังที่ยอมรับกันว่าสวยงามมาก อยู่ใต้อ่าวคลองสน บริเวณเกาะช้างน้อย และเกาะหยวกเป็นต้น

๑.๕ ลักษณะภูมิอากาศ

- อุณหภูมิโดยเฉลี่ยประมาณ ๒๗ องศา มีฝนตกเกือบตลอดปี โดยเฉพาะในช่วงที่ได้รับอิทธิพลจากลมมรสุมตะวันตกเฉียงใต้ ระหว่างเดือนพฤษภาคม – ตุลาคม ฝนจะตกชุกมาก ปริมาณน้ำฝนเฉลี่ยตลอดปีประมาณ ๕,๕๐๐ – ๖,๕๐๐ มม. ลักษณะภูมิอากาศเป็นแบบมรสุม มี ๓ ฤดู คือ

ฤดูร้อน	เริ่มตั้งแต่เดือน กุมภาพันธ์ – เมษายน
ฤดูฝน	เริ่มตั้งแต่เดือน พฤษภาคม – พฤศจิกายน
ฤดูหนาว	เริ่มตั้งแต่เดือน ธันวาคม – มกราคม

๑.๖ ด้านการปกครองและประชากร

การปกครอง

- แบ่งเขตการปกครองตามพ.ร.บ.ปกครองท้องที่ พ.ศ. ๒๕๕๗ มี ๒ ตำบล ๙ หมู่บ้าน ดังนี้

๑. ตำบลเกาะช้าง มีจำนวน ๔ หมู่บ้าน
๒. ตำบลเกาะช้างใต้ มีจำนวน ๕ หมู่บ้าน

- แบ่งตามการปกครองส่วนท้องถิ่น มีองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ๒ แห่ง คือ

๑. เทศบาลตำบลเกาะช้าง
๒. องค์การบริหารส่วนตำบลเกาะช้างใต้

ข้อมูลประชากรจากสำนักงานทะเบียนอำเภอเกาะช้าง ณ วันที่ ๒๘ ธันวาคม ๒๕๖๐

มีประชากรทั้งสิ้น คน

- ชาย จำนวน ๔,๑๗๑ คน

- หญิง	จำนวน ๓,๙๙๐ คน
รวมทั้งหมด	๘,๑๖๑ คน

จำนวนครัวเรือนตำบลเกาะช้าง

- หมู่ที่ ๑ คลองนนทรี	จำนวน ๒๓๒	ครัวเรือน
- หมู่ที่ ๒ ด่านใหม่	จำนวน ๔๐๐	ครัวเรือน
- หมู่ที่ ๓ คลองสน	จำนวน ๙๐๘	ครัวเรือน
- หมู่ที่ ๔ คลองพร้าว	จำนวน ๒,๓๗๔	ครัวเรือน

จำนวนครัวเรือนตำบลเกาะช้างใต้

- หมู่ที่ ๑ บางเป้า	จำนวน ๕๔๓	ครัวเรือน
- หมู่ที่ ๒ สลักเพชร	จำนวน ๔๑๘	ครัวเรือน
- หมู่ที่ ๓ เจ็กแบ้	จำนวน ๒๖๓	ครัวเรือน
- หมู่ที่ ๔ สลักคอก	จำนวน ๒๒๔	ครัวเรือน
- หมู่ที่ ๕ สลักเพชรเหนือ	จำนวน ๒๓๗	ครัวเรือน

แรงงานต่างด้าว

- ชาย	จำนวน ๑,๖๙๓ คน
- หญิง	จำนวน ๑,๓๘๐ คน
รวมทั้งหมด	๓,๐๗๓ คน

๑.๗ สภาพทางเศรษฐกิจ

เกษตรกรรม

มีพื้นที่การเกษตรทั้งสิ้น ๙,๐๖๒ ไร่ ครอบคลุมครัวเรือนเกษตร จำนวน ๓๙๗ ครอบครัวย

สภาพการผลิตพืชเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ ยางพารา,เงาะ,ทุเรียน,ส้มโอ,มังคุด,สับปะรด,ลองกอง,ขนุน,ละมุด,มะม่วง,กระเทียม,มะพร้าว,หมาก,กล้วย,ถั่วลิสง เป็นต้น

การรวมกลุ่มเกษตรกร มี

๑. กะปิบ้านคลองสน แปรรูปผลผลิตภัณฑอาหาร กะปิ
๒. บ้านสลักเพชร การแปรรูปผลผลิตภัณฑอาหาร กะปิ, ปลาหมึกแห้ง
๓. แม่บ้านเกษตรกรบ้านสลักเพชร แปรรูปผลผลิต กะปิ, มะพร้าวแก้ว,ทุเรียนกวน
๔. บ้านรักกะลา ของชำร่วย/ของที่ระลึก ผลิตภัณฑ์จากกะลามะพร้าว

ด้านการพาณิชย์

-ซูเปอร์เซ็นเตอร์ จำนวน ๓ แห่ง

๑.ห้างเทสโก้โลตัส

๒.ห้างสยามแม็คโคร

๓.ห้างบิ๊กซี ซูเปอร์เซ็นเตอร์

-ซูเปอร์มาร์เก็ต จำนวน ๒๑ แห่ง

๑.เซเว่นฯ ๑๑ แห่ง

๒.โลตัส express ๔ แห่ง

๓.ร้านขายปลีกและขายส่ง ๖ แห่ง

ผลิตภัณฑ์ชุมชนและท้องถิ่น OTOP

-สินค้าหนึ่งตำบล หนึ่งผลิตภัณฑ์ จำนวน ๒ แห่ง

๑.บ้านรักษะกะลา

๒.ศูนย์ OTOP สลักคอก

๑.๘ ปัจจัยพื้นฐาน

ถนน

-มีถนนติดต่อได้ทั้ง ๙ หมู่บ้าน จำนวน ๖สาย คือ

๑. ถนนสายคลองสน – สลักเพชร ระยะทาง ๒๘ กิโลเมตร

๒ ถนนสายคลองสน - มาบค่างขาว ระยะทาง ๑๘ กิโลเมตร

๓. ถนนสายมาบค่างขาว – บางเป่า ระยะทาง ๑๓ กิโลเมตร

๔. ถนนสายสลักคอก – แจ็กแบ้ ระยะทาง ๔ กิโลเมตร

๕. ถนนสายแจ็กแบ้ – อ่าวลึก ระยะทาง ๕ กิโลเมตร

๖. ถนนสายบางเป่า – โรงถ่าน ระยะทาง ๘ กิโลเมตร

ท่าเทียบเรือ

- ท่าเทียบเรือเฟอร์รี่ ๒ ท่า

๑. ท่าเทียบเรือของบริษัทเกาะช้าง อินเตอร์เนชั่นแนล

๒. ท่าเทียบเรือของบริษัทเซนต์เตอร์พอยท์

- ท่าเทียบเรือไม้, เรือประมง

๑. ท่าเทียบเรือบ้านอ่าวสับปะรด

๒. ท่าเทียบเรืออ่าวคลองสน

๓. ท่าเทียบเรือบ้านด่านใหม่

๔. ท่าเทียบเรือบ้านธารมะยม

๕. ท่าเทียบเรือบ้านบางเป่า

แหล่งน้ำ

-ลำคลอง จำนวน ๑๔ แห่ง

- ฝายน้ำล้น จำนวน ๖ แห่ง

- ฝายเก็บน้ำ จำนวน ๑ แห่ง

- ฝายกั้นน้ำ จำนวน ๑ แห่ง

- ฝายชะลอน้ำ จำนวน ๒ แห่ง

โรงงานน้ำดื่ม

- โรงงานผลิตน้ำดื่ม จำนวน ๕ แห่ง

ด้านการโทรคมนาคม/การสื่อสาร

- ไปรษณีย์โทรเลข มี ๑ แห่ง
- องค์การโทรศัพท์ ของบริษัท ทีโอที
- โทรศัพท์มือถือ ของทุกสัญญาณ ครอบคลุมทุกหมู่บ้าน
- ด้านวิทยุสื่อสาร มีของส่วนราชการเช่น กรมการปกครอง, ตำรวจภูธร เป็นต้น

ธนาคาร

๑. ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน สาขาซอยเกาะช้าง)
๒. ธนาคารออมสิน สาขาซอยเกาะช้าง
๓. ธนาคารธนชาติ จำกัด (มหาชน สาขาซอยเกาะช้าง)
๔. ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน สาขาซอยเกาะช้าง)
๕. ธนาคารไทยพาณิชย์ จำกัด (มหาชน สาขาซอยเกาะช้าง)
๖. ธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน สาขาซอยเกาะช้าง)
๗. ธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน สาขาซอยเกาะช้าง)
๘. ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร สาขาซอยเกาะช้าง

สถานประกอบการต่าง ๆ

๑. โรงแรม รีสอร์ท จำนวน ๑๑๙ แห่ง
๒. มีสถานบริการ จำนวน ๕ แห่ง

แหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญ

- อำเภอเกาะช้าง จัดเป็นสถานที่ท่องเที่ยวที่สำคัญและมีชื่อเสียงแห่งหนึ่งของประเทศไทย จนได้รับชื่อว่าเป็น “เพชรเม็ดงามแห่งภาคตะวันออก” มีแหล่งและสถานที่ท่องเที่ยวมากมาย ในแต่ละปีมีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างประเทศมาท่องเที่ยวเกาะช้างปีละไม่ต่ำกว่ากว่าเจ็ดแสนคนโดยเป็นชาวต่างชาติเข้ามาท่องเที่ยวเกาะช้าง ประมาณสามแสนกว่าคนรายได้ที่เข้ามาอ.เกาะช้าง มากกว่าปีละหกพันล้านบาท ได้แก่

- **หาดทราย** มีหาดทรายที่สวยงามและขาวสะอาดหลายจุด มีน้ำทะเลที่ใสสะอาดสีคราม ดังนี้

๑หาดทรายขาว	๒ หาดไชยเชษฐา
๓หาดคลองพร้าว	๔หาดไก่อแบ้
๕หาดทำน้ำ	๖หาดใบลาน
๗หาดบางเบ้า	๘หาดเกาะเหลายา
๙หาดเกาะมันนอก,มันใน ๑๐ หาดเกาะหวาย	

- ๑๑ หาดเกาะช้างน้อย

- **น้ำตก** มีน้ำตกที่สวยงามและน่าสนใจ ได้แก่

๑น้ำตกธารมะยม	๒น้ำตกคลองนนทรี

๓ น้ำตกคลองพลู	๔ น้ำตกศิรีเพชร
๕ น้ำตกคลองหนึ่ง	๖ น้ำตกคลองสืบเอ็ด
๗ น้ำตกคลองเจ้าเหลี่ยม	๘ น้ำตกวังน้ำเขียว
๙ น้ำตกเล็ก ๆ อีกหลายแห่งกระจายอยู่รอบเกาะช้าง	

- แหล่งท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรม มี ๔ แห่ง คือ

๑ หมู่บ้านสลักเพชร – โรงถ่าน

๒ บริเวณยุทธนาวีที่เกาะช้างซึ่งเรือหลวงชลบุรีและเรือหลวงสงขลา ยังจมอยู่บริเวณดินถล่ม

๓ หมู่บ้านชาวประมงบ้านบางเบ้า

๔ รอยจารึกอักษรย่อและศักราช บนแผ่นหินของรัชกาลที่ ๔ และรัชกาลที่ ๕ บนน้ำตก

ธารมะยม และน้ำตกคลองนนทรี

- ท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

๑. ซี่จักรยานศึกษาธรรมชาติ

๒. เดินป่าขึ้นเขาศึกษา

๓. เดินชมธรรมชาติป่าชายเลน

๔. ชมหิ่งห้อย

๑.๙ สภาพทางสังคม

การศึกษา

- โรงเรียนประถมศึกษา ประกอบด้วย

๑. โรงเรียนอนุบาลเกาะช้าง

ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๒ ตำบลเกาะช้าง

๒. โรงเรียนเกาะช้างวิทยาคม

ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๓ ตำบลเกาะช้าง

๓. โรงเรียนวัดคลองพร้าว

ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๔ ตำบลเกาะช้าง

๔. โรงเรียนวัดวัดคามคหฬีป

ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๓ ตำบลเกาะช้างใต้

๕. โรงเรียนวัดสลักเพชร

ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๕ ตำบลเกาะช้างใต้

๖. โรงเรียนวัดบางเบ้า

ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๑ ตำบลเกาะช้างใต้

- โรงเรียนขยายโอกาส

๑. โรงเรียนเกาะช้างวิทยาคม

ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๓ ตำบลเกาะช้าง

๒. โรงเรียนวัดสลักเพชร

ตั้งอยู่ หมู่ที่ ๕ ตำบลเกาะช้างใต้

- ระบบการศึกษานอกโรงเรียน ศูนย์การศึกษานอกระบบและศูนย์การศึกษาตามอัธยาศัย ตั้งอยู่ที่ หมู่ที่ ๒ บ้านด่านเก่า ตำบลเกาะช้าง

ห้องสมุด

- ห้องสมุดมีศูนย์การศึกษานอกระบบและศูนย์การศึกษาตามอัธยาศัย จำนวน ๑ แห่ง

ศาสนา

ราษฎรในพื้นที่ส่วนใหญ่นับถือศาสนาพุทธประมาณ ร้อยละ ๙๘ และศาสนาอื่น ๆ ประมาณ ร้อยละ ๒ มีวัด ๖ แห่ง และสำนักสงฆ์ ๒ แห่ง มีศาลเจ้า ๒ แห่ง

๑. วัดบางบัว
๒. วัดวิชคามคชทวีป
๓. วัดสลักเพชร
๔. วัดคลองนนทรี
๕. วัดคลองสน
๖. วัดคลองพร้าว
๗. สำนักสงฆ์บ้านโรงถ่าน
๘. สำนักสงฆ์ป่ากุญชร
๙. ศาลเจ้าพ่อเกาะช้าง
๑๐. ศาลเจ้าเกาะช้าง (เจ้าแม่ทับทิม)

การสาธารณสุข

๑. โรงพยาบาลเกาะช้าง ขนาด ๑๐ เตียง	จำนวน ๑ แห่ง
๒. โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล	จำนวน ๕ แห่ง
๓. คลินิกเอกชน	จำนวน ๕ แห่ง
๔. ร้านขายยา	จำนวน ๖ แห่ง
๕. มีสำนักงานมาลาเรีย (หน่วยควบคุมโรคติดต่อ นำโดยแมลงที่ ๖,๔,๖)	

สถิติการเจ็บป่วยและเสียชีวิต

สถิติการเจ็บป่วยสูงสุด ๕ อันดับแรก ตามลำดับ

๑. โรคความดันโลหิตสูง
๒. โรคเบาหวาน
๓. โรคไข้หวัด
๔. โรคคออักเสบ
๕. โรคอาหารไม่ย่อย

สถิติ ๕ อันดับโรคเสียชีวิต ตามลำดับ

๑. ภาวะหัวใจหยุดเต้น
๒. มะเร็ง
๓. ภาวะเลือดออกในเยื่อหุ้มปอด
๔. การตายจากการจมน้ำ
๕. หัวใจล้มเหลว

การรักษาความสงบเรียบร้อยในพื้นที่

- สถานีตำรวจภูธรเกาะช้าง
- กองกำกับการตำรวจท่องเที่ยวเกาะช้าง
- กองร้อยอาสารักษาดินแดนอำเภอเกาะช้างที่ ๙
- ชุดเฝ้าตรวจนาวิกโยธินเกาะช้าง
- ชุดประสานงานประจำพื้นที่กองทัพเรือที่ ๑๐ (เกาะช้าง)
- ศูนย์รักษาความปลอดภัยทางทะเลกองทัพเรือเกาะช้าง
- ฐานส่งกำลังบำรุงทหารเรือตราด ทหารเรือภาคที่ ๑
- ตำรวจตระเวนชายแดน ที่ ๑๑๖

๔. วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัดและยุทธศาสตร์การพัฒนาจังหวัดตราด ๔ ปี (พ.ศ. ๒๕๖๑ – ๒๕๖๔)

๑ วิสัยทัศน์การพัฒนาจังหวัด

“ตราดเมืองน่าอยู่ ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี แหล่งผลิตอาหารคุณภาพ ทรัพยากรธรรมชาติยั่งยืน
ท่องเที่ยวเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และเป็นประตูเศรษฐกิจระหว่างประเทศ”

๒ ประเด็นยุทธศาสตร์จังหวัด

๒.๑ พัฒนาระบบโครงสร้างพื้นฐานและบริการทางสังคมให้เพียงพอรวมทั้งรักษาวัฒนธรรม
ประเพณีที่ดีของจังหวัดให้คงอยู่อย่างยั่งยืน เพื่อให้เมืองตราดน่าอยู่และประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดี

๒.๒ ส่งเสริมและพัฒนากิจการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพ โดยยึดหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง
เพื่อให้เกษตรกรและชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

๒.๓ ส่งเสริมและพัฒนากิจการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวเชื่อมโยงไปสู่
ระดับนานาชาติเพื่อเพิ่มรายได้จากการท่องเที่ยวและไม่ทำลายสภาพแวดล้อมของแหล่งท่องเที่ยว

๒.๔อนุรักษ์ ป่าไม้ และบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมให้มีความอุดมสมบูรณ์
ดั้งเดิม

๒.๕พัฒนาระบบโลจิสติกส์ (Logistic)โครงการคมนาคม และระบบการผ่านแดน ทั้งการ
ตรวจคนเข้าเมืองและศุลกากร เพื่อสนับสนุนให้ตราดเป็นประตูการค้าระหว่างประเทศ

๒.๖ เสริมสร้างการรักษาความมั่นคงภายใน และความสงบเรียบร้อยตามแนวชายแดนและ
ชายฝั่งทะเล รวมทั้งความสัมพันธ์ที่ดีกับนานาชาติ

๕.วิสัยทัศน์อำเภอเกาะช้าง

“เกาะแห่งความสุข วิวสวย ทะเลใส ป่าไม้เขียวขจี ผลไม้ อาหารรสชาติดี ประชาชนสามัคคีร่วมใจพัฒนา”

เมืองจันทบุรี : ต้นแบบการสร้างเศรษฐกิจชุมชนด้วยกิจการเพื่อสังคม

ธิป ศรีสกุลไชยรัก

สถาบันอาศรมศิลป์^๑

การอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าในประเทศไทยที่ผ่านมา ส่วนใหญ่แล้วจะสามารถดำเนินการกระบวนการการมีส่วนร่วมของชุมชนได้ในระดับร่วมคิดและร่วมทำเท่านั้น แต่ยังไม่สามารถยกระดับการมีส่วนร่วมให้อยู่ในระดับร่วมรับผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจได้ ส่วนหนึ่งเป็นสาเหตุมาจากข้อจำกัดของภาครัฐ ที่มีบทบาทเป็นเจ้าของโบราณสถาน ในขณะที่ภาคประชาชนยังคงต้องดิ้นรนใช้เวลาในชีวิตแต่ละวันเพื่อปากท้องและหาเลี้ยงครอบครัว จึงทำให้คนถูกออกจากประวัติศาสตร์ของตนเอง ความภูมิใจในรากฐานของตนเองก็ลดจางลง

ชุมชนริมน้ำจันทบุรี เป็นชุมชนที่ใช้วิธีและกระบวนการเพื่อสร้างทางเลือกใหม่ในการอนุรักษ์ โดยใช้หลัก คิดคือชุมชนจะต้องร่วมรับผลประโยชน์โดยตรงเพื่อให้เกิดรายได้แก่ชุมชนได้ดำเนินการอนุรักษ์โดยใช้ วิธีการอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมด้วยแนวคิดกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) เข้าออกแบบปรับปรุง พื้นฟู ตัวอาคารสถาปัตยกรรมเรือนไม้เก่าแก่ ดำเนินการเป็นโรงแรมและแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ (Historic Inn) โดยที่ชุมชนร่วมเป็นเจ้าของ และปรับชุมชนกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์แห่งใหม่ สร้าง รายได้ให้กับคนในชุมชน เกิดเป็นตัวอย่งการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่า หรือเรียกอีกอย่างว่า “**จันทบุรีโมเดล**”

ประวัติความเป็นมาของชุมชน

ชุมชนริมน้ำจันทบุรี จังหวัดจันทบุรี เป็นชุมชนเก่าแก่ ตั้งแต่สมัยรัชกาลที่ ๕ เป็นชุมชนที่มีความเจริญรุ่งเรืองทางการค้าทั้งภายในประเทศและระหว่างประเทศที่สำคัญของภาคตะวันออกโดยใช้แม่น้ำจันทบุรีเป็นเส้นทางหลักในการขนส่งสัญจรไปมา ชุมชนแห่งนี้มีผู้คนอาศัยกันอย่างหนาแน่น เป็น ชุมชนที่มีวัฒนธรรมหลากหลาย ไม่ว่าจะเป็น จีน ญวน ไทย และฝรั่งที่เข้ามาค้าขาย แม้ว่าชุมชนแห่งนี้จะมีปัญหาเหมือนกับชุมชนอื่นๆ คือ ปัญหาไฟไหม้ น้ำท่วม ซึ่งเป็นปัญหาหลักของเมืองเก่า แต่ปัจจุบัน ยังคงมีความดั้งเดิมหลงเหลืออยู่มาก โดยเฉพาะอาคาร สถาปัตยกรรม บ้านเรือนของผู้คนในสมัยตั้งแต่ตั้งชุมชนโดยยังคงเหลืออาคารไม้ที่เป็นอาคารไม้รุ่นแรก เสาตั้งอยู่บนหิน เป็นไม้ทั้งหลังอยู่ นอกจากนี้ยังมีศาสนสถานทั้งวัด โบสถ์คริสต์ วัดญวน อยู่ในพื้นที่เดียวกัน ซึ่งการที่มรดกทางสถาปัตยกรรมยังหลงเหลืออยู่ถือเป็นปัจจัยที่ดี เพราะสถาปัตยกรรมเป็นมรดกที่จับต้องได้ เป็นรูปธรรม จึงสามารถเชื่อมโยงผู้คนไปหารากเหง้าประวัติศาสตร์ได้ง่ายมากขึ้น

ลำดับเหตุการณ์ของจันทบุรีโมเดล

พ.ศ. ๒๕๕๑ นักศึกษาจากสถาบันอาศรมศิลป์ ในหลักสูตรสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ลงพื้นที่ทำวิทยานิพนธ์เป็นจุดเริ่มต้นการอนุรักษ์ โดยมีอาจารย์และสถาบันอาศรมศิลป์เป็นที่ปรึกษา ได้ทำการกระบวนการกับ

¹สถาบันอาศรมศิลป์ เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนที่ไม่แสวงหาผลกำไร (Not-for-Profit Organization) ได้รับการสนับสนุนด้านบุคลากร เงินทุน ที่ดิน จากมูลนิธิโรงเรียนรุ่งอรุณ มูลนิธิสานแสงอรุณ และมูลนิธิยุมาลุดดิน สถาบันได้รับอนุญาตจัดตั้งเป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนระดับบัณฑิตศึกษาจากสำนักงานคณะกรรมการการอุดมศึกษาตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ.๒๕๔๙

ชุมชนเพื่ออนุรักษ์และพัฒนา โดยอาศัยอยู่กับชุมชน รับฟังปัญหา ไม่นำโจทย์ของตัวเองเป็นตัวตั้ง แต่ศึกษาและใช้โจทย์จากพื้นที่

พ.ศ. ๒๕๕๒ สำนักงานพาณิชย์จังหวัดเข้าร่วมการพัฒนาพื้นที่ โดยกระตุ้นให้เกิดถนนคนเดิน อีกทั้งมีกระแสของการท่องเที่ยวเมืองเก่ากระตุ้นให้ชุมชนเริ่มตระหนักถึงอนาคตของตนเอง จึงจัดตั้งคณะทำงานชุมชน ภายใต้ชมรมชื่อ “ชมรมพัฒนาชุมชนริมน้ำ” ตั้งเป้าหมายร่วมกันของชุมชน โดยใช้วิสัยทัศน์ “วัฒนธรรมนำการค้า” คือ ไม่ได้ปฏิเสธการค้า แต่ชุมชนจะให้ความสำคัญกับความอนุรักษ์วิถีชีวิตวัฒนธรรม มากกว่า ทำให้เกิดกิจกรรมจากการมีส่วนร่วมของชุมชน เช่น การทำความสะอาดชุมชน สำรวจข้อมูลบ้านและอาคาร การจัดบ้าน การจัดถนนสายวัฒนธรรม เป็นต้น

พ.ศ. ๒๕๕๓ เจ้าของบ้านเลขที่ ๖๙ บ้านขุนอนุสรสมบัติ คือคุณป้าบุญพริ้ม ปฏิรูปานุสร ต้องการเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับชุมชน จึงมอบบ้านหลังนี้ซึ่งอายุกว่า ๑๐๐ ปี ปรับปรุงเป็น “**บ้านเรียนรู้ของชุมชน**” โดยได้รับทุนจาก Rockefeller foundation

พ.ศ. ๒๕๕๔ สถาบันอาศรมศิลป์ได้ชวนชาวบ้านคิดถึงอนาคตและขยับการอนุรักษ์ด้วยตัวของชุมชน เอง ให้มากขึ้น เพราะเมื่อชุมชนเริ่มมีชื่อเสียงระดับหนึ่ง การท่องเที่ยวเริ่มมาในชุมชน วิถีชีวิตเริ่มเปลี่ยน ขณะเดียวกัน เริ่มมีนายทุนภายนอกเข้ามา หากชุมชนไม่จัดการจะต้องมีคนอื่นภายนอกเข้ามาจัดการอย่าง แน่นนอน สถาบันอาศรมศิลป์จึงนำเสนอแนวคิดการอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมด้วย “**แนวคิดกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)**” เป็นเครื่องมือเพื่อช่วยการอนุรักษ์ของชุมชนเนื่องจากเล็งเห็นว่าเป็นพื้นที่ประวัติศาสตร์ สามารถนำแนวคิดดังกล่าว ประยุกต์กับคุณค่าประวัติศาสตร์ในพื้นที่ เช่น บ้านและอาคารเก่า ที่สามารถปรับปรุงเป็นโรงแรม เป็นรายได้ให้กับชุมชนได้ แรกเริ่มที่เสนอแนวคิดกิจการเพื่อสังคมนั้นยังขาดความเข้าใจจากชุมชน จึงมีกระบวนการพูดคุยเพื่อสร้างทิศทางของการอนุรักษ์ แต่เมื่อมีการพูดคุยกันมากขึ้น ถึงประโยชน์ที่จะได้รับ มีการเปิดวิสัยทัศน์ เกี่ยวกับแนวคิดดังกล่าว ที่เข้าใจง่าย ผ่านไป ๑ เดือน ชุมชนได้ยอมรับแนวคิดนี้ ชุมชนเริ่มมองเห็นทิศทาง และเป้าหมายของชุมชนด้วยการอนุรักษ์มากขึ้น และวางแผนออกแบบธุรกิจการอนุรักษ์ด้วยแนวคิดดังกล่าว

แนวคิดกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise)

คือ การที่องค์กรเอกชนอุทิศตัวเพื่อแก้ไขปัญหาสังคม สนองผู้เสียเปรียบในสังคม และจัดหาสินค้าที่สำคัญทางสังคมที่ภาครัฐหรือเอกชนไม่สามารถจัดหาให้ได้ อย่างไรก็ตามในทางปฏิบัตินั้นการประกอบกิจการเพื่อสังคมเกี่ยวข้องกับปัญหาสังคม หรือ ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองจากภาคเอกชนหรือรัฐบาลนั่นเอง

จากประสบการณ์ของสถาบันอาศรมศิลป์ในการอนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าหลายแห่งในประเทศ พบว่า ชุมชนในฐานะที่เป็นองค์ประกอบของเมือง ถูกขับเคลื่อนด้วยระบบเศรษฐกิจทุนนิยม สังคมในอดีตที่เคยพึ่งพิงกัน มีอาหารร่วมแบ่งปันกัน เหลือน้อยลงหรือแทบจะไม่มีเหลือในปัจจุบัน ฉะนั้น หากยังทำการอนุรักษ์ที่นึกถึงแต่ความสวยงามคงไม่สามารถรักษาแก่นแท้และคุณค่าที่ฝังานของสังคมไทยได้ ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ชุมชนส่วนใหญ่ ไม่ได้อยากจะตัดขาดจากรากเหง้าของตน พวกเขายังคงต้องการที่จะรักษาอัตลักษณ์ให้คงอยู่ จากเหตุผลข้างต้น แนวคิดกิจการเพื่อสังคม จึงเหมาะสมเป็นเครื่องมือในการดำเนินการอนุรักษ์ของ ชุมชนริมน้ำจันทบูร เพื่อหวังจะสร้างกิจการโดยให้ชุมชนเป็นผู้ลงทุน บริหารจัดการ และร่วมรับผลกำไร เพื่อยกระดับและสร้างการมีส่วนร่วมจากชุมชนจริงๆ อีกทั้งจะทำให้ชุมชนไม่ต้องพึ่งพิงจากทุนภายนอก สามารถ มีทุนของตนเองในการทำงานเพื่อสร้างความ

ยั่งยืนในอนาคต การเลือกแนวคิดนี้ สถาบันอาศรมศิลป์ ในฐานะสถาบันการศึกษาหวังเป็นอย่างยิ่งหากสามารถทำได้สำเร็จ จะเป็นทางเลือกในการอนุรักษ์ชุมชนเก่าให้คงอยู่ได้อย่างยั่งยืน

กระบวนการอนุรักษ์สถาปัตยกรรมด้วยแนวคิดกิจการเพื่อสังคม การประยุกต์แนวคิดดังกล่าวกับชุมชนริมน้ำจันทบุรีมีขั้นตอน ดังนี้

๑. การก่อตั้งบริษัท หลังจากที่ชุมชนยอมรับการใช้แนวคิดกิจการเพื่อสังคมเป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการงานอนุรักษ์ของชุมชน จึงมีการก่อตั้งบริษัทชุมชนขึ้นมา ชื่อว่า “บริษัท จันทบุรีรักษ์ดี จำกัด” มีการตั้งคำถามว่า เหตุใดถึงรวมกลุ่มแบบบริษัท เหตุใดไม่รวมกลุ่มแบบสหกรณ์ มูลนิธิ แต่สิ่งที่สถาบันอาศรมศิลป์คิดคือ ต้องการให้โครงการที่คนทั่วไปสามารถทำได้ แข่งขันได้จริง โดยที่คนทั่วไปสามารถทำได้แม้มีเพียง ๑ คน หรือ ๒ คน หรือทั้งชุมชนก็สามารถทำได้ นอกจากนี้ยังเกี่ยวข้องกับเรื่องเทคนิค คือ เรื่องของการโหวตเสียง สำหรับสหกรณ์คือ ๑ หุ้นต่อ ๑ เสียง แต่บริษัทเสียงโหวตจะเป็นไปตามจำนวนหุ้น ฉะนั้นที่เลือกแบบบริษัท เนื่องจากเสียงส่วนหนึ่งมันเป็นของคนในชุมชน จึงคิดว่าการจัดเป็นรูปแบบของบริษัทนั้นจะดีกว่ามากกว่าจะเป็นสหกรณ์ เพราะสหกรณ์เสียงมันแตกได้

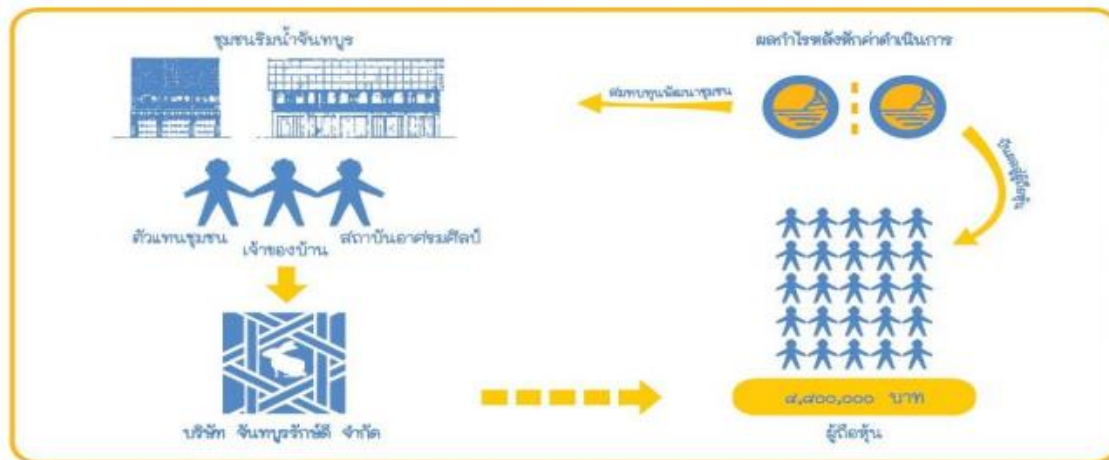
๒. การพัฒนารูปแบบของกิจกรรมหรือค้นหาสินค้า รูปแบบธุรกิจเชิงอนุรักษ์ที่ได้วางไว้ คือ การปรับปรุงบ้านหรืออาคารเก่าในชุมชนดำเนินการเป็นโรงแรมและแหล่งเรียนรู้ประวัติศาสตร์ (Historic Inn) จึงได้หาบ้านหรืออาคารที่เหมาะสมในการทำธุรกิจ และได้พบกับบ้านหลวงราชไมตรี บ้านเก่า หลังใหญ่อายุกว่า ๑๕๐ ปี ซึ่งเต็มไปด้วยเรื่องราวประวัติศาสตร์ โดยเจ้าของคือ นพ.ปสารพงษ์ ปุณศรี ทายาทรุ่นที่ ๓ ของหลวงราชไมตรี ท่านต้องการมีส่วนร่วมและสนับสนุนแนวคิดนี้ จึงได้ทำสัญญาให้ บริษัทฯ ของชุมชนได้เข้าบ้าน เพื่อบูรณะเป็นบ้านพักประวัติศาสตร์หลวงราชไมตรีด้วยสัญญาเช่า ๓๐ ปี ค่าเช่าเดือนละ ๑ บาท ซึ่งเป็นความโชคดีมากของชุมชนที่สามารถหาบ้านที่มีเรื่องราว และมีต้นทุนที่ต่ำมากในการดำเนินธุรกิจ

๓. การระดมทุน หลังจากที่ได้บ้านหลวงราชไมตรีในการปรับปรุงเพื่อทำเป็นบ้านพักหรือโรงแรมจึงเริ่มระดมทุนเพื่อปรับปรุงบ้าน โดยตั้งงบประมาณการลงทุนคือ ๘.๘ ล้านบาท

๔. การปรับปรุงและพัฒนากิจการ ในระหว่างการระดมทุน ก็ได้ดำเนินการบูรณะปรับปรุง บ้านหลวงราชไมตรีตามหลักวิชาการอนุรักษ์สถาปัตยกรรม โดยใช้เวลาปรับปรุงทั้งหมดประมาณ ๘ เดือน

๕. การประชาสัมพันธ์ หลังจากเปิดกิจการให้บริการ แรกเริ่มใช้วิธีการประชาสัมพันธ์แบบปากต่อปาก หลังจากนั้นจึงมีการใช้สื่อให้ช่วยประชาสัมพันธ์มากขึ้น

รูปแบบการอนุรักษ์การอนุรักษ์พื้นที่พุ่มชนเก่าของชุมชนริมน้ำจันทบูร

ที่มา: ธป ศรีสกุลไชยรัก (2559)

กิจการเพื่อสังคม : บริษัทบ้านพักหลวงราชไมตรี

๑. โครงสร้างการบริหารจัดการ ทางบริษัทได้จัดตั้งคณะกรรมการบริหาร ๕ คน เพื่อบริหารบ้านพักหลวงราชไมตรี โดยคนที่จะเป็นคณะกรรมการได้นั้นขึ้นอยู่กับจำนวนหุ้น และที่สำคัญได้กำหนดกฎ ในการบริหาร คือ ในคณะกรรมการบริหารจะต้องมีคนในชุมชนอย่างน้อย ๑ คนเป็นคณะกรรมการ เนื่องจากคนในชุมชนซื้อหุ้นจำนวนมาก ทำให้ในคณะกรรมการบริหารมีคนในชุมชน ๒ คน ส่วนอีก ๓ คนที่เหลือชุมชนขอให้ เป็นคณะกรรมการที่มาจากสถาบันฯ เพื่อช่วยเป็นที่ปรึกษาและช่วยกำกับ รักษาทิศทางการในการดำเนินโครงการ นอกจากนี้ยังมีคณะที่ปรึกษาอีก ๓ คน เป็นผู้เชี่ยวชาญการทำธุรกิจโรงแรม และที่ปรึกษาด้านกฎหมาย คณะกรรมการบริหารจะมีหน้าที่กำหนดวัตถุประสงค์ วางนโยบายและแผนการดำเนินงาน รวมถึงคัดเลือก ผู้จัดการโครงการ และบุคลากรด้านอื่นๆ ตามความเหมาะสม

๒. การบริหารจัดการทางการเงิน จากผลการศึกษาความเป็นไปได้ของโครงการ (Feasibility study) พบว่า โครงการนี้สามารถคืนทุนได้ในภายในระยะเวลา ๑๐ ปี หากมีอัตราเข้าพักเฉลี่ย ๖๐% ผลตอบแทนหรือกำไร จะปันผลสำหรับผู้ถือหุ้น ซึ่งอาจมีการเปลี่ยนแปลงได้ตามภาวะเศรษฐกิจในแต่ละปี นอกจากนี้ ผู้ถือหุ้นยังได้รับสิทธิพิเศษคือสามารถเข้าพักบ้านหลวงราชไมตรีในอัตราพิเศษ ตามที่ได้ตกลงกัน นอกจากการปันผลตามสัดส่วนหุ้นแล้ว โครงการได้กำหนดให้ ๑๐% จากผลกำไร จะมอบให้ชุมชนเพื่อทำประโยชน์ในการรักษาวัฒนธรรมตามแนวคิดกิจการเพื่อสังคม

การเติบโตของโครงการและความสำเร็จ

- เกิดบ้านเรียนรู้ในชุมชนเพิ่มหลายหลัง จากที่ชุมชนมีบ้าน ๒ หลังในการเปิดเป็นแหล่งเรียนรู้ ขณะนี้เริ่มมีการกระจายตัว คนในชุมชนเริ่มอยากเปิดบ้านของตนเอง จากที่วางแผนไว้ คือ อยากให้บ้านทุกหลังเปิดการเรียนรู้ เพราะเชื่อว่าคนในชุมชนทุกคนสามารถเป็นผู้รู้เป็นครูได้ เพราะบ้านทุกหลังมีภูมิปัญญาของตนเอง หาก

สามารถเปิดการเรียนรู้ได้จะช่วยทำให้คนท้องถิ่นรู้สึกในความรู้ของตัวเอง ซึ่งยังนำไปสู่การเกิดรายได้ด้วย (อาทิ บ้าน ๑๐๙ ซึ่งเป็นบ้านทำพลอยตั้งเดิม และบ้านหลวงประกอบไพศาล)

- เกิดเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ในจังหวัดจันทบุรี จากจุดเริ่มต้นกระบวนการอนุรักษ์จนถึงปัจจุบัน ในวันนี้ ชุมชนริมน้ำจันทบุรีได้กลายเป็นสถานที่ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมแห่งใหม่ของจังหวัดจันทบุรี โดยวันเสาร์ – อาทิตย์ จะมีนักท่องเที่ยวแวะเวียนมาเสมอ ซึ่งก็สร้างความ คึกคัก เกิดธุรกิจต่อเนื่อง และสร้างรายได้ให้กับชุมชนอีกด้วย

- รางวัลการอนุรักษ์ ได้แก่ อาคารอนุรักษ์ดีเด่นประจำปี ๒๕๕๘ จากสมาคมสถาปนิกสยามในพระบรมราชูปถัมภ์ Winner, (Socially Inclusive) FuturArc Green Leadership Award ๒๐๑๕ และ Merit Award, UNESCO Asia-Pacific Heritage Award ๒๐๑๕

ความท้าทาย

-การลงทุนจากภายนอก หลังจากที่ชุมชนเริ่มมีชื่อเสียง เริ่มมีนักท่องเที่ยวเข้ามา ทำให้ดึงดูดผู้ประกอบการใหม่ๆเข้ามาลงทุนในชุมชน โดยเฉพาะร้านเหล้า ซึ่งเริ่มสร้างปัญหาให้กับชุมชน เกิดเสียงดัง จอดรถขวางหน้าบ้าน เป็นต้น ทั้งนี้ร้านเหล้ามีทั้งที่ปรับตัวเข้าหาชุมชน และร้านเหล้าที่ไม่ปรับตัว ซึ่งสร้างปัญหาให้กับชุมชนต่อไป นอกจากนี้ เริ่มมีการลงทุนด้านอื่นๆ เข้ามา เช่น โรงแรม ร้านอาหาร

-ความท้าทายในการทำธุรกิจ เนื่องจากใช้แนวคิดกิจการเพื่อสังคมเป็นเครื่องมือในการจัดการด้านอนุรักษ์ แต่จะอย่างไรก็ไม่ขาดทุน เพราะไม่เช่นนั้นจะยิ่งส่งผลเสียต่อการอนุรักษ์และความร่วมมือของชุมชน

- การสนับสนุนจากรัฐท้องถิ่น อาทิ ปัญหาความไม่แน่นอนของการเมืองในจังหวัด เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงผู้ว่าราชการจังหวัดบ่อยครั้ง ซึ่งส่งผลต่อความต่อเนื่องในการทำงาน

บทสรุป

จากประสบการณ์อนุรักษ์ย่านชุมชนเก่าตลอดที่ผ่านมา ทำให้เรียนรู้ว่าการที่จะอนุรักษ์ให้ได้ผลจริงนั้น จะต้องทำให้คนในชุมชนเข้าใจและตระหนักถึงประวัติศาสตร์ รากเหง้า วิถีชีวิตของตัวชุมชน และที่สำคัญจะต้องทำความเข้าใจกับด้านเศรษฐกิจด้วย เนื่องจากประเทศไทยไม่เหมือนกับต่างประเทศ ที่ไม่มีปัญหาเรื่องปากท้อง ดังนั้น ปัจจัยทางเศรษฐกิจจึงมีผลอย่างยิ่งต่อระดับการมีส่วนร่วม การอนุรักษ์อย่างมีส่วนร่วมด้วยแนวคิดกิจการเพื่อสังคม (Social Enterprise) ที่ชุมชนริมน้ำจันทบุรีจึงเป็นการจุดประกายให้เกิดความตระหนักเรื่องการอนุรักษ์มรดกทางวัฒนธรรม ทำให้เกิดการเคลื่อนไหวของชุมชนในการมีส่วนร่วมในชุมชนเป็นหุ้นส่วนเพื่อเป็นเจ้าของมรดกวัฒนธรรมร่วมกัน และช่วยกันดูแลกันเองจนเป็นแหล่งท่องเที่ยวใหม่ที่มีรูปแบบที่พอเหมาะลงตัวกับวิถีชุมชน สามารถสร้างรายได้ให้กับชุมชน แม้ว่าการทำางานอนุรักษ์ที่ชุมชนริมน้ำจันทบุรีอาจมีข้อผิดพลาดหรือมีอุปสรรคบ้าง แต่อย่างน้อยการอนุรักษ์ด้วยแนวคิดกิจการเพื่อสังคม จะเป็นทางเลือกหนึ่งของการอนุรักษ์ย่านเก่าในที่อื่นๆ ได้เรียนรู้และต่อยอดเพื่อการพัฒนาและอนุรักษ์ของประเทศไทยให้ยั่งยืนต่อไปได้

สหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด

1. ข้อมูลทั่วไป

สหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด ได้จัดตั้งขึ้นโดยการควบสหกรณ์หาทุนต่างๆ ที่มีอยู่ในท้องที่อำเภอมะขาม และได้จดทะเบียนตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ. 2511 ประเภทสหกรณ์การเกษตร เมื่อวันที่ 1 กรกฎาคม 2513 ชื่อว่า “สหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด” นับถึงปัจจุบันเป็นเวลา 48 ปี มีสมาชิกแรกตั้ง 400 คนเศษ ทุนดำเนินงาน 1.3 ล้านบาทเศษ ปัจจุบัน (30 กันยายน 2560) มีสมาชิก จำนวน 2,048 คน ทุนดำเนินงาน 943.7 ล้านบาทเศษ

วิสัยทัศน์ “องค์กรเข้มแข็งมั่นคง โปร่งใส สมาชิกมีคุณภาพชีวิตที่ดี
เป็นแหล่งรวบรวมผลผลิตคุณภาพ”

ธุรกิจของสหกรณ์

1) ธุรกิจสินเชื่อ

ขั้นสมาชิก	ได้รับคะแนนรวม	อัตราดอกเบี้ยเงินกู้	วัสดุ	โครงการพิเศษ
ดีมาก (A)	90	6	3	4
ดี (B)	80	6.50	3	
ปานกลาง (C)	70	7	3	
ปกติ (D)	60	7.50	3	

2) ธุรกิจจัดหาสินค้ามาจำหน่าย

- โครงการสินค้าเอื้ออาทร เป็นโครงการที่จัดขึ้นติดต่อกันมา 12 ปีแล้ว วัตถุประสงค์เพื่อให้สมาชิกกู้เงินปลอดดอกเบี้ยโดยรับสินค้าต้นทุนในการผลิต ได้แก่ ปุ๋ย และเคมีเกษตร เพื่อไปบำรุงและดูแลสวนก่อน และนำเงินมาชำระในปีถัดไป

3) ธุรกิจรวบรวมผลผลิต

- สหกรณ์ได้จัดตั้งกลุ่มผู้ผลิตผลไม้คุณภาพ ได้แก่

- 1.กลุ่มผู้ผลิตมังคุดคุณภาพ จำนวน 4 กลุ่ม
- 2.กลุ่มผู้ผลิตเงาะคุณภาพ จำนวน 1 กลุ่ม
- 3.กลุ่มผู้ผลิตทุเรียนคุณภาพ จำนวน 1 กลุ่ม
- 4.กลุ่มทายาทสหกรณ์

- สหกรณ์รับซื้อผลผลิต มังคุด เงาะ สละ ลองกอง จากสมาชิกเพื่อส่งลูกค้าของสหกรณ์ ทั้งในประเทศและต่างประเทศ

- ในประเทศ ได้แก่ แม็คโคร โลตัส และเครือข่ายสหกรณ์
- ต่างประเทศ ผ่านบริษัทผู้ส่งออก

4) ธุรกิจน้ำมัน

- จำหน่ายน้ำมันให้แก่สมาชิกและบุคคลทั่วไป รวมทั้งหน่วยงานรัฐต่างๆ ทั้งเงินสดและเงินเชื่อ

5) ธุรกิจรับฝากเงิน

ข้อ	ประเภท	ดอกเบี้ย
1	เงินฝากออมทรัพย์	1 %
2	เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ ตั้งแต่ 5,000 – 500,000 บาท	1.50 %
3	เงินฝากออมทรัพย์พิเศษ ตั้งแต่ 5 แสนบาทขึ้นไป	2 %
4	เงินฝากออมทรัพย์โครงการเงินออมฯ	3 %
5	เงินฝากออมทรัพย์โครงการส่งเสริมสหกรณ์ในโรงเรียน	3 %

2. โครงการฯ ที่ได้รับการสนับสนุนจากรัฐบาล/กระทรวงฯ

1) ลานตาก ได้รับเงินสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวน 1,970,000.- บาท (พ.ศ. 2552)

2) วัสดุบรรจุก้อนที่ตะกร้า

- พ.ศ.2556 จำนวน 7,000 ใบ มูลค่า 700,000.- บาท
- พ.ศ.2557 จำนวน 3,000 ใบ มูลค่า 300,000.- บาท
- พ.ศ.2558 จำนวน 1,900 ใบ มูลค่า 190,000.- บาท
- พ.ศ.2559 จำนวน 1,300 ใบ มูลค่า 130,000.- บาท

รวมเป็นเงิน **1,320,000.- บาท**

3) อาคารรวบรวมและคัดแยกผลผลิตคุณภาพ จำนวน 2,590,000.- บาท

3. Highlight ของสหกรณ์

1) สวัสดิการสมาชิก

- สวัสดิการค่าคลอดบุตร จ่ายให้กับสมาชิก หรือภรรยาสมาชิกที่ตั้งครรภ์ ไม่เกิน 2 ท้อง โดยจ่ายท้องละ 2,000 บาท/คน

- สวัสดิการค่ารักษาพยาบาล

ชั้นสมาชิก		ค่ารักษาพยาบาล
ดีมาก	(A)	1,500
ดี	(B)	1,200
ปานกลาง	(C)	1,000
ปกติ	(D)	500

- กรณีสมาชิกเป็นคณะกรรมการบริหาร กลุ่มและเป็นสมาชิกชั้นดีมาก มีสิทธิ์เบิก ค่ารักษาพยาบาลได้ไม่เกิน 3,000 บาท/ปีการเงิน

- สวัสดิการผู้สูงอายุ (กองทุนผู้สูงอายุ) จ่ายค่ามาปนกิจสงเคราะห์สหกรณ์การเกษตร มะขาม จำกัด ให้แก่ผู้ที่เป็นสมาชิกสหกรณ์อายุ 70 ปีบริบูรณ์ขึ้นไป

- สวัสดิการทุพพลภาพ สำหรับสมาชิกที่ทุพพลภาพโดยสิ้นเชิง ไม่สามารถช่วยเหลือตัวเองได้ สหกรณ์ช่วยเหลือคนละ 2,000 บาทต่อปี

- สวัสดิการช่วยเหลือค่าทำศพ เมื่อสมาชิกเสียชีวิต สหกรณ์ให้ความช่วยเหลือ ค่าทำศพสมาชิก ศพละ 3,000 บาทต่อคน

2) โครงการสินค้าเอื้ออาทร เป็นโครงการที่จัดขึ้นเพื่อให้สมาชิกกู้เงินปลอดดอกเบี้ย โดยให้สมาชิกรับสินค้าต้นทุนในการผลิต ได้แก่ ปุ๋ย และเคมีเกษตร เพื่อไปบำรุงและดูแลสวนก่อน และนำเงินมาชำระในปีถัดไป

3) โครงการเงินออมเฉลิมพระเกียรติ เป็นโครงการที่ส่งเสริมให้สมาชิกออมเงิน และในวันที่ 1 ธันวาคมของทุกปี จะนำเงินดังกล่าวมาฝากสหกรณ์ในอัตราดอกเบี้ยร้อยละ 3

4) โครงการเชื่อมโยงเครือข่ายผลไม้ – ข้าวสาร โดยสหกรณ์จะทำการเชื่อมโยงเครือข่ายสหกรณ์ในจังหวัดนครราชสีมา (สหกรณ์การเกษตรพิมาย จำกัด) จังหวัดบุรีรัมย์ (สหกรณ์การเกษตรนางรอง จำกัด) และสุรินทร์ (สหกรณ์การเกษตรชุมพลบุรี จำกัด) เพื่อทำการเจรจาแลกเปลี่ยนผลไม้ – ข้าวสาร โดยหากสหกรณ์ใดสั่งซื้อผลไม้จากสหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด สหกรณ์ฯ จะสั่งซื้อข้าวสารจากสหกรณ์นั้นๆ ในปริมาณเดียวกันกับที่สั่งซื้อผลไม้

4. ปัญหาอุปสรรค/แนวทางแก้ไข

ปัญหาอุปสรรค

- สมาชิกสหกรณ์ส่วนใหญ่ เป็นชาวสวนซึ่งทุกปีจะประสบภัยธรรมชาติ เช่น วาตภัย อัคคีภัย และภัยแล้ง ทำให้ผลผลิตเสียหายเป็นจำนวนมาก
- ในช่วงฤดูกาลเก็บเกี่ยวผลผลิต สมาชิกจะประสบปัญหาราคาผลไม้ตกต่ำ

แนวทางแก้ไข

- สหกรณ์ช่วยเหลือสมาชิกที่ประสบภัยธรรมชาติ โดยเบื้องต้นช่วยเหลือค่ากิ่งพันธุ์และการขยายระยะเวลาการชำระหนี้ เพื่อบรรเทาความเดือดร้อนของสมาชิก
- ขอรับการสนับสนุนจากภาครัฐ

5. รายการที่จะขอสนับสนุน

- 1.อาคารห้องเย็นและแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร ขนาด 40 X 60 เมตร จำนวน 1 หลัง มูลค่า 90,000,000 บาท
- 2.อาคารรวบรวมและคัดแยกพร้อมอุปกรณ์ ขนาด 42 X 50 เมตร จำนวน 1 หลัง มูลค่า 13,400,000 บาท

- 3.รถบรรทุกห้องเย็น ขนาด 6 ล้อ ขนาด 240 แรงม้า จำนวน 1 คัน มูลค่า 3,100,000 บาท
- 4.รถโฟล์คลิฟท์ไฟฟ้า ขนาด 2 ตัน จำนวน 2 คัน มูลค่า 2,020,000 บาท
- 5.รถโฟล์คลิฟท์เครื่องยนต์ ขนาด 2 ตัน จำนวน 2 คัน มูลค่า 900,000 บาท
- 6.โรงอบพลังงานแสงอาทิตย์ ขนาด 8 X 20 เมตร จำนวน 1 หลัง มูลค่า 971,000 บาท

สหกรณ์การเกษตรมะขาม จำกัด

- 1.ลานตาก ได้รับเงินสนับสนุนจากกรมส่งเสริมสหกรณ์ จำนวน 1,970,000.- บาท (พ.ศ.2552)
- 2.วัสดุบรรจุภัณฑ์ตะกร้า
- พ.ศ.2556	จำนวน 7,000 ใบ	มูลค่า 700,000.- บาท
- พ.ศ.2557	จำนวน 3,000 ใบ	มูลค่า 300,000.- บาท
- พ.ศ.2558	จำนวน 1,900 ใบ	มูลค่า 190,000.- บาท
- พ.ศ.2559	จำนวน 1,300 ใบ	มูลค่า 130,000.- บาท
รวมเป็นเงิน		1,320,000.- บาท
- 3.อาคารรวบรวมและคัดแยกผลผลิตคุณภาพ จำนวน 2,590,000.- บาท

